

verder in dit nummer

'Goed verhaal'

De startzondag in de Klaaskerk was een 'Goed Verhaal'. In vier themablokken staat dit seizoen een aantal Bijbelverhalen centraal, steeds door een andere bril bekeken en beleefd. Er wordt gemusiceerd, gestudeerd, gemediteerd en actief omgegaan met deze verhalen.

5

Voltooiing Dom

Leo Wevers, voorzitter van de Stichting Voorbereiding Herbouw Schip Domkerk, licht in deel 2 van de serie 'Voltooiing van de Dom' de bouwkundige aspecten van dit ambitieuze plan toe. Het Utrechtse project wordt vergeleken met oudere en recente voorbeelden in Europa.

6-7

Ghanezen

Het Ghana comité heeft bezwaar aangetekend tegen de geweigerde visumverlening voor de groep Ghanezen, afgelopen zomer. De Nederlandse overheid wil diverse garanties vooraf, maar de procedure loopt nog. Er is dus nog een kans dat de delegatie alsnog komt.

8

Processie

De traditionele Willibrord-processie trok onlangs door de binnenstad, onder het motto: 'Geloof mag gezien worden'. Hulpbisschop Hoogenboom legde een verband met dat motto door benadrukking van de waardigheid van het menselijk leven en de samenwerking van de eucharistie met caritas en diaconie.

12

ISRAËLZONDAG 7 OKTOBER

Een simpel dak van riet...

Elly Hessel, lid van het Beraad Kerk en Israël van de Utrechtse Raad van Kerken

Ieder jaar houdt de kerk op de eerste zondag van oktober Israëlzondag. Dit jaar valt deze speciale zondag samen met de zevende dag van het Loofhuttenfeest (Soekkot) dat zijn voltooiing zal vinden in het feest van de Vreugde der Wet (Simchat Torah) op 9 oktober.

Rabbin Jehuda Aschkenazy - zijn gedachtenis tot zegen - legt ons de les van het loofhuttenfeest als volgt uit: "Niet alleen de woestijnreis wordt ermee in herinnering gebracht, maar daarmee en daardoor ook het feit dat er een God is die zijn volk op zijn reis door de geschiedenis leidt en beschermt. De loofhut - "vier muurtjes en een dak van riet, meer is het niet, meer is het niet", zingt een liedje - verwijst naar de ervaringen van het joodse volk door

de loop van de eeuwen heen, momenten van redding en bescherming. Ervaringen die nog elke dag werkelijkheid worden in het leven van ieder mens.

Maleachi

Op het oecumenisch leesrooster staan Maleachi 2:10-16 en Marcus 10:1-12. Teksten die gaan over verbintenissen tussen mensen, over huwelijk en trouw. Maar ook over het mislukken ervan. Wat moet je aan met zulke

teksten op zo'n specifieke dag? De auteurs die dit jaar de handreiking voor de dienstdoende voorgangers schreven, leggen uit: "De Bijbelschrijvers gebruiken het beeld van het huwelijk om duidelijk te maken wie God is voor ons. Zo biedt bijvoorbeeld Maleachi een perspectief waarbij niet het huwelijk maar het Verbond het uitgangspunt is. Zie verder pagina 3: **Loofhut symbool van kwetsbaarheid**

"We vertrouwen dat het monument voor de Joodse slachtoffers er alsnog komt"

Jaap de Wit

bestuurslid Stichting Monument Joodse Slachtoffers Utrecht 1940-1945

Afgelopen zomer is de Stichting Monument Joodse Slachtoffers Utrecht 1940-1945 opgericht. Voorzitter is ds Wim Rietkerk. Op een vergadering van de stichting in de Tuindorpzaal van de Jeruzalemkerk gaf hij op 13 september opening van zaken aan een gemengd publiek van joden en christenen. Twee andere sprekers waren Eddo Verdoner, voorzitter van de Joodse Gemeente Utrecht, en Rudi Querido die sprak namens het bestuur van de Liberaal-Joodse Gemeente Utrecht. Na de pauze kwamen er uit de zaal veel vragen en opmerkingen. "We hebben het vertrouwen dat het monument er alsnog komt," was aan het eind de algemene gedachte, 67 jaar na de Tweede Wereldoorlog, maar toch ook: "Het had er allang moeten zijn, maar beter laat dan nooit!"

* Wim Rietkerk (foto John Haakmat).

Dominee Rietkerk: "Ik ben verbonden aan het werk van l'Abri, een woon- en studiegemeenschap in Utrecht en Eck en Wiel. Ik ben de 70 gepasseerd en heb mijn andere taken afgestoten. Zes jaar was ik hier in de stad

gemeenteraadslid voor de ChristenUnie. In die tijd had ik al eens contact met een joodse vrouw, die als enige van haar gezin de Holocaust had overleefd en door wie ik begreep dat Utrecht als stad wat betreft de behandeling

van de Joodse inwoners een belast verleden had."

Ondersteuning

"Toen dan ook een halfjaar geleden de werkgroep Monument Joodse Slachtoffers Utrecht een voorzitter zocht, heb ik daar graag 'ja' op gezegd. Wel op de voorwaarde dat wij het streven naar de oprichting van een monument alleen dan zouden voortzetten, als zou blijken dat het niet maar een initiatief zou zijn van enkele Utrechters, maar dat het gemeentebreed zou worden ondersteund. Ik moet zeggen dat ik in mijn twijfel daarover ben beschaamd. Als ik alleen al denk aan de gemeenteraad zelf waar ik alle fracties heb aangesproken... er bleek een overweldigende, spontane ondersteuning van dit voorname te bestaan. Er is inmiddels een Comité van Aanbeveling met tal van namen om heel blij mee te zijn."

Verkennde gesprekken

"Waar we nu zijn?", aldus ds Rietkerk. "Er zijn verkennde gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van het stadsbestuur, met name over de plaats en de vorm van zo'n monument. Het zal in ieder geval alle 1.224 namen dragen van de uit Utrecht weggevoerde Joden. Het monument zal multimediaal zijn en een middel worden om de herinnering bij een nieuwe generatie Utrechters levend te houden. En intussen zijn we begonnen met de fondswerving. Meer kan ik er nu niet van zeggen. Een rabbijn heeft eens gezegd: 'Gedenken is de ademhaling van de ziel.' Dat geldt ook voor een stad. De vooruitzichten zijn positief. Volgend jaar viert Utrecht het feest van de Vrede van Utrecht. Moge dit streven een onderdeel worden van het vinden van echte vrede." De Stichting Joods Monument Utrecht is ondergebracht op het adres Willem Barentszstraat 9, 3572 PA Utrecht. Telefoon 271 9067, e-mail: info@joodsmonumentutrecht.nl en website: www.joodsmonumentutrecht.nl.

Erna Treurniet verlaat Geuzenwijk

Peter van der Ros

Buurtpastor Erna Treurniet werkt deze maand voor het laatst in de Geuzenwijk, "en in om de Roobolkapel" zoals zij bekend staat. Op zondag 23 september nam Erna afscheid tijdens en na de viering in deze haar vertrouwde kapel. Op maandag 1 oktober vanaf 10.00 uur doet zij dat voor alle buurtbewoners en andere bekenden, ook in de Roobolkapel. Hierover schrijft zij in haar laatste mededelingenbrief: "Vreemd, na zo veel jaren. De buurt is zo vertrouwd geworden, in alle verscheidenheid aan mensen en veranderingen van sloop en nieuwbouw. Zoveel vertrouwde gezichten. Dingen samen meegemaakt, gedeeld. Ik ben dankbaar voor ontmoetingen en het vertrouwen dat ik kreeg, het geloof, de hoop de liefde die ik tegenkwam. Met jullie heb ik ontdekt dat Gods geest in het alledaagse leven in mensen te vinden is. En dat neem ik in hoofd en hart mee op mijn weg." Erna Treurniet is door haar werkgever DMO, het Diaconaal Missionair Orgaan van

de Protestantse Gemeente Utrecht, verzocht om te onderzoeken of in de wijk Overvecht mogelijkheden zijn om nieuw buurtpastoraat op te zetten. In een van de komende edities van Kerk in de Stad hopen wij hierover verder te berichten. Zie ook pagina 3.

* Erna Treurniet (links).

Ds Marian van Giezen

Weliswaar valt dit nummer net na alle Startzondagen op de mat, het landelijke jaarthema ‘Geloof, hoop en liefde’ is natuurlijk onverminderd van kracht. Lezend in de Startzondagkrant valt het me op dat de meeste mensen die daarin aan het woord komen, van die drie woorden de liefde zouden kiezen als de meest aansprekende. Daarop dóórdenkend kwam ik op een lied dat mij dierbaar is, en dat ik graag hier voor het voetlicht wil brengen:

Nu nog met halve woorden hier en daar kijkend in donk’re spiegels, bijna waar, blijven wij vreemden die zien en weer vergeten, doen in den blinde wat moet, maar ongeweten. Dan, eenmaal, wordt wat niet bestaat: wij zullen opengaan en zien en horen, oog in oog, van mens tot mens verstaan. Weten voorbij aan alle angst en schijn, en liefde, liefde zal geen woord meer zijn. Lichaam en zwijgen genoeg, en onze namen rusten in licht als lam en leeuw tezamen. Nu nog verslaafd, dan waar en vrij, ontketend, onverbloemd. Nu nog in tranen, dan getroost en met mijzelf verzoend.

(tekst:Huub Oosterhuis; muziek: O Heer die daer des hemels tente spreidt; Tussentijds 191).

Dit lied knoopt aan bij de tekst uit 1 Korinthe 13, ook wel het Hooglied van de liefde genoemd. Maar het past ook heel goed bij het verhaal over de genezing door Jezus van een blinde, bijvoorbeeld in Markus 8, 22-26: ineens gaat hij helder zien, krijgt hij inzicht, ‘verstaan’. Bovendien refereert het in het tweede couplet aan de tekst uit Jesaja 11 over de leeuw en het lam, die we rond Kerstmis vaak horen. Het lied zelf wordt vaak gekozen bij een huwelijk (daar hoorde ik het ook voor het eerst).

Verkering
Het gaat over liefde, maar niet uitsluitend de liefde tussen part-

ners in een (huwelijks)relatie. Het gaat vooral over de liefde van en tot God. En het ‘kennen’ dat daarmee gepaard gaat (hoewel dat woord er niet letterlijk in gebruikt wordt): zoals je vroeger zei dat je ‘kennis had’ aan iemand, waarmee verkering bedoeld werd. Dat kennen lees ik in het ‘zien en horen, oog in oog, van mens tot mens verstaan’: wanneer je Gods liefde eenmaal echt ervaart, valt de puzzel van dingen die je wel deed maar zonder te weten waarom, ineens in elkaar: dan ‘zie’ je en begrijp je hoe het in elkaar zit. Dan is liefde niet meer alleen een woord, maar een ervaring, die je voorbij voert aan angst en schijn: je hoeft niet

MEDITATIEF MOMENT

meer bang te zijn en je niet meer anders, mooier voor te doen dan je bent: je wordt dan namelijk ten diepste gekend.

Verslaafd
Dat gekend worden maakt vrij, waar je nu misschien nog verslaafd bent aan van alles en nog wat. Je gekend weten geeft troost; je wordt verzoend met jezelf, met God. Je bent daardoor geen vreemde meer voor jezelf: je mag jezelf ook aanvaarden zoals je bent. Onze namen die in licht als leeuw en lam tezamen rusten: er is geen strijd meer nodig, tegen jezelf of tegen anderen, geen survival of the fittest meer nodig, iedereen mag er zijn en rust vinden in Gods liefde. ‘Nu nog’ zijn we onderweg, onvolkomen, ‘met halve woorden’, al wel licht, maar nog niet echt helder (zoals de blinde eerst de mensen vaag ziet, als bomen). Het is ‘al wel’ en ‘nog niet’. Maar ‘dán, eenmaal wordt wat niet bestaat’, het ongelooflijke is niet meer bijna, maar nu helemaal waar; het inzicht breekt door: Liefde maakt vrij.

paradise lost

*paradijs
het eens zo gave woord
waarvan de letters zijn
gaan dolen
losgeslagen
absurd verwrongen tot
oorlog afgunst
macht en haat
hun echo duurt zo lang
eeuwenlang*

*wanneer
wanneer
zullen zij zich helen
zich hergroeperen
en weer worden
het eens zo gave woord –*

Oeke Kruythof

BEELDDRAGER

*Wegkijkende ogen
de arme niet nabij
zo leven wij
dag aan dag
alleen zij die de
verdrukten zien
hen bijstaan in
hun lot
zij zijn waarlijk
Beeldrager
van God*

Cobie Ruijgrok

Genezing

*Je kunt niet zeggen
hier is het
of daar!
want het koninkrijk van God
is onder ons*

*Zacheüs weet dit
vanuit de boom
ziet hij roze
door de vele bloesems
en de mensenmassa’s
in afwachting van Jezus*

*hij hoort de blinde roepen
laat mij weer zien
daarna Jezus’ krachtige
woorden
je geloof heeft je geholpen
zie*

*waarna het licht de duisternis
splijt*

Eddy Lie

Het Onze Vader

*Gesproken woorden
soms gezongen,
Emotie recht
uit het hart.
Tientallen stemmen,
tientallen harten,
een stem
een hart
het Onze Vader*

Fredy Schild

Kinderboekenweek in de Domkerk

Jacques Vriens leest voor uit zijn boek ‘Strijd om de kathedraal’

* Jacques Vriens.

Conny van Lier
kerkelijk cultureel werk Domkerk

Op vrijdag 5 oktober van 15.30 tot 16.30 uur komt Jacques Vriens naar de Domkerk om te vertellen over en voor te lezen uit zijn nieuwe jeugdboek ‘Strijd om de kathedraal’. Speciaal voor deze gelegenheid doet hij dat in de Domkerk, de grote kerk midden in de stad Utrecht, die honderden jaren geleden ook als kathedraal gebouwd is.

Het boek vertelt het verhaal over Thies, de zoon van de bouwmeester en Mette, een blind meisje. Samen brengen ze veel tijd door op de bouwplaats van de kathedraal, waar Thies aan Mette beschrijft wat er allemaal te zien is. Samen raken ze betrokken bij de strijd om de kathedraal, want niet iedereen is het met de bouw van de kathedraal eens...

Het boek is geschreven voor kinderen vanaf 10 jaar. Op 5 oktober zal Jacques ook boeken signeren. Wil je erbij zijn, geef je dan op in de Kinderboekwinkel, Ganzemarkt 10 of via kinderboekwinkel@planet.nl.

De inloop

Gemiddeld bezoeken ongeveer twaalf mensen De Inloop. Eerst wordt er veel gepraat en dan doen we een spelletje. Meestal is dat Rummikub. Richard is blind, maar dol op spelletjes. Daarom heeft het team een Rummikubspel met braillepuntjes gekocht. De Inloop is van 14.00 uur tot 16.00 uur.

Twee keer per jaar treden we met onze zanggroep op in de Nicolaïkerk. Dat is op zondagmorgen om 11.45 uur. Na de gewone Kerkdienst. Ds Peetoom, de huidige voorzitter van het CDA, heeft enthousiast

meegewerkt. Nu doet Steven Slappendel het. Op de piano worden we begeleid door onze eigen Waldy Vastrick en door onze vaste violiste Carolien Nieuwesteeg.

Na het zanguurtje is er altijd een heerlijke broodmaaltijd met koffie en thee, verzorgd door de echtgenote van Steven Slappendel, zij is dan de koster van dienst. Gelukkig weet ik dat er ook in andere kerken activiteiten zijn. De centrale diaconie kent De Wijkplaats en Het Knooppunt. Voor maaltijden is er vaak een wachtlijst.

KRUIMELS

Met zijn rolstoel en regiotaxi komt Jan Wouters overal. ‘Krui-mels’, zo noemt hij zijn belevenissen en gedachten die hij voor Kerk in de Stad opschrijft.

Zaterdagmiddag ben ik weer naar de Jacobikerk geweest. Twee keer per maand is daar De Inloop. Of het nu vakantie-tijd is of niet, De Inloop gaat altijd door. Dat is erg leuk. De Jacobikerk heeft veel vrijwilligers en mensen met goede contactuele eigenschappen. Ben je om een praatje verlegen dan kun je daar heel goed terecht. Jeanne, één van de vrijwilligers, bakt thuis lekkere boterkoek en er is altijd veel koffie en thee. Op de tafel staat een vaas met bloemen, speciaal voor de gelegenheid gekocht.

Vespers in Zuidoost

Op zondag 30 september is er om 17.00 uur een cantate-vesper in de Nicolaïkerk. De Bachcantate “Wer sich selbst erhöhet, der soll erniedriget werden” (BWV 47) wordt uitgevoerd in de context waarvoor de cantates zijn gemaakt, als een onderdeel van een (gebeds)dienst. Bach schreef deze cantate voor de zeventiende zondag na Trinitatis, speciaal voor deze zondag! De eerste uitvoering was op zondag 13 oktober 1726 in Leipzig. De evangelielezing van deze zondag volgens het Luthers leesrooster en uitgangspunt voor de cantate is Lucas 14: 1-11. Medewerking aan de vesper wordt verleend door de Cappella di San Nicolaï en de Vespercantorij onder leiding van Ko Zwanenburg, Paulien van der Werff, sopraan en Michiel Meijer, bas. De voorganger is ds Harry Zeldenrust, en de organist Karel Demoet. Op zondag 7 oktober is er een ‘gewone’ vesper om 17.00 uur in de Nicolaïkerk. Voorganger is ds Kees Bouman, organist is Berry van Berkum en leden van de Vespercantorij o.l.v. Ko Zwanenburg werken mee. De cantorij zingt het Magnificat van Lodovico Viadana (1560-1627) en Psalm 19. De lezing is Jesaja 51: 1-8.

Concerten in de Domkerk

Zaterdag 29 september om half vier geven de Cantores Martini een concert in de Domkerk. Op het programma staat een Organum bij gelegenheid van de feestdag van de aartsengel Michaël (29 september) met composities uit de late Middeleeuwen. De Zaterdagmiddagmuziek in de Domkerk op 6 oktober is een orgelconcert van Domorganist Jan Hage. Hij speelt de Symphonie VI van de Franse componist Charles-Marie Widor (1844-1937). Toegang tot de beide concerten is gratis, maar in de collecte na afloop verwachten de organisatoren een bijdrage van vijf euro (of meer) per bezoeker.

Bachcantate in Geertekerk

Op zondag 7 oktober wordt in de Geertekerk de cantate ‘Wer sich selbst erhöhet, der soll erniedriget werden’ (BWV 47) uitgevoerd. Solisten zijn Bibi van Dijk (sopraan), Robert Brouwer (bas). Koor en orkest staan onder leiding van Roel Vogel. Caroline Sieverink verzorgt de inleiding. In het kader van het lustrumjaar (45-jarig bestaan) van de stichting Urechtse Bachcantatendiensten (UBCD) staan uitvoeringen van extra Bachcomposities op het programma. Deze keer is dat het Brandenburgs Concert nr. 5 in D (BWV 1050), dat aan de voornoemde cantate zal worden toegevoegd. De cantatedienst begint om 19.30 uur. Toegang tot de Bachcantatedienst is gratis, na afloop is er een collecte. De Bachcantatendiensten worden mede mogelijk gemaakt door subsidie van de lokale overheid.

Loofhut symbool van kwetsbaarheid

(vervolg van voorpagina)

Het huwelijk wordt vergeleken met dit Trouwverbond. Niet omgekeerd! Priester Tom Naastepad zegt: “Wij weten dat in heel de Tenach de geschiedenis van God met de mensen gezien wordt als een Verbond in goedertierenheid en trouw. Alleen is het verkeerd om te zeggen: dit tussen God en de mensen lijkt op de verhouding van man en vrouw. Het is omgekeerd. God is de eerste. En wat er is tussen mensen lijkt op wat God het eerst heeft gedaan.”

Tijdens het Loofhuttenfeest verblijven de joden in een eenvoudige zelfgemaakte loofhut (soekka) als symbool voor ons leven: wankel en kwetsbaar. Tijdens de traditionele joodse huwelijksluiting neemt het echtpaar plaats onder een baldakijn. Onder de baldakijn komen de soekka en de choepa samen als geheel van Gods aanbod van trouw, zowel in het verbond als in andere mogelijke verbintenissen tussen mensen, bedoeld om trouw te zijn.

Vuur

Maleachi probeert het vuur van geloof op te rakelen in de harten van ontmoedigde mensen. Hij verzekert hun dat de Eeuwige hen nog altijd liefheeft. Dat het Verbond nog altijd van kracht is. Verbintenissen zijn aangelegd op eenheid en trouw. In goede en in kwade dagen. In nacht en in gevaren. Onopgeefbaar trouw als de God van Israël. De Ene, de Verbindende, die zijn

* Een simpel dak van riet, meer is het niet... Hotelgasten aan de Dode Zee ontbijten in een provisorische loofhut (foto Peter van der Ros).

mensen bescherming wil bieden onder het hemels baldakijn van zijn liefde.

Woestijn

In de taal van de Bijbel is de woestijn doods gebied. In dat doodsgebied werd het Verbond dat God met zijn volk onderweg sloot op de berg Sinaï, bezegeld en bekrachtigd met de Tien Regels ter naleving van die verbondssluiting. De paaspsalm 81 zoals het liedboek die berijmd heeft, bezingt die verbintenis als volgt: *Onder lasten zwaar waart gij haast bezwaken groot was het gevaar*

Ik vergat u niet in het doodsgebied gaf ik Taal en Teken.

Toen in 1967 tijdens de zesdaagse oorlog de joodse troepen de oude stad van Jeruzalem binnentrokken en zich vechtend een weg baanden naar de Tempelberg, rende de tweede soldaat die binnen de poorten kwam over de Via Dolorosa, waar een klein Arabisch jongetje het in angst en paniek uitschreeuwde. Eerst rende de soldaat het kind voorbij. Maar hij bedacht zich en keerde om. Hij nam het jongetje op zijn arm en zocht deur na deur

naar de ouders. Hij vond ze en bracht het kind bij zijn vader en moeder in veiligheid. Meer nog dan de prachtige illustraties in de handreiking tekent mijns inziens dit beeld hoe in het doodsgebied Taal en Teken van geloof, hoop en liefde tussen mensen wordt gegeven: een (joodse) soldaat, rennend over de (christelijke) Via Dolorosa - de weg der smarten, die een (Arabisch) jongetje uit zijn angst wegtilt en thuisbrengt.

Onder het hemels baldakijn van Gods liefde. Midden in de strijd in en om Jeruzalem, een moment van shalom.

Afscheid van de Geuzenwijk

Erna Treurniet

Dit is mijn laatste column uit de Geuzenwijk. Ik heb wel eens eerder over afscheid nemen geschreven. Maar dan ging het over anderen die vertrokken. Nu ga ik weg. Dat wil zeggen: als buurtpastor. Ik blijf in Utrecht. Blijf in hetzelfde huis wonen en zal regelmatig door of langs de Geuzenwijk fietsen. - Door de JS de Rijkstraat is de kortste route naar Groot Winkelcentrum Overvecht. Langs de Vecht is de kortste route naar het centrum. Over de Adriaan van Bergenstraat naar orkest of station. - En toch weg uit de Geuzenwijk. Ik ga mijn aandacht verleggen naar Overvecht. En aandacht weg is echt weg.

Want om aandacht ging en gaat het in buurtpastoraat. Om aandacht, om ontmoeting, om delen, over en weer. Om aandacht voor de alledaagse dingen en grote gebeurtenissen in het leven. Om aandacht voor waardigheid, zeggenschap, geloof. En om alles wat dat nou net niet is: dat wat over je komt, waar je niet om gevraagd hebt, van die dingen die gebeuren in het leven, eigen schuld dikke bult of als ongeluk. Om aandacht voor twijfel en angst, droom en verlangen. Dat kunnen uiten, uitwisselen, delen. Gewoon als mensen onder elkaar en ook voor God.

De aandacht verleggen, voelt als verraad. Want de mensen in de Geuzenwijk zijn de aandacht niet minder waard geworden. De mensen in de Geuzenwijk zijn ook niet de reden voor het verleggen van aandacht. Op andere plekken in de stad is buurtpastorale aandacht gewenst en DMO kan geen extra mensen aanstellen. Dat zie ik ook wel. En mijn hart gaat sneller kloppen bij het vooruitzicht in een andere wijk aan de slag te gaan. M'n gevoel slingert heen en weer. Vermoeiend. "Het is niet

anders. Het is de consequentie van werk waarin het om relaties gaat", zeg ik tegen mezelf, maar ook dat helpt maar even. Dubbelheid hoor ik ook terug. "Ga jij nu ook weg?" "Fijn voor je dat je ander werk hebt." "Hoe moet dat zonder jou." "Wij gaan wel door hoor." En de aandacht gaat naar een nieuwe vrijwilliger die er voor wil gaan. Foto's kijken, het zijn er veel. Maandberichten doorbladeren. O ja! Al weer zó lang geleden? Balans opmaken. Had ik niet meer zus of minder zo, met haar en met hem. Ook voldoen: Dat onderling zo verschillende mensen mij in hun huis en leven toelieten. Dat de Roobol een plek heeft in de buurt. Dat we een eigen stijl van vieren hebben gevonden. Dat er altijd weer mensen waren om mee samen te werken. Dat ik best wel eens een sterke column schreef. En dan opnieuw de overwegingen langs en vooral: doe ik er goed aan? voor de buurt, voor de Roobol, voor de kerk, voor mezelf. De panelen met geschiedenis van buurt en kapel in foto's, die ik maakte ter gelegenheid van de 65e verjaardag van de kapel,

GEUZENWIJK

nuanceren: de Roobolkapel was er vóór er Buurtpastoraat Geuzenwijk was en zal er ook daarna zijn. Ja. Maar er wordt wel een periode afgesloten. En ik weet niet hoe het verder gaat. Ik laat veel achter: vertrouwde gezichten, jong en oud. Vertrouwde huiskamers. Vertrouwde straten, de speelpleinen, de sloop en de nieuwbouw. Het bankje voor de Roobol waar ik met vrouwen en kinderen heb zitten kletsen. Het plaatsje achter met de violen of geraniums, waar het zo heet wordt in de zomerzon. De rust in de Roobol en op andere momenten het gekakel door elkaar heen.

Ik ga op reis en ik neem mee: gezichten en verhalen, foto's en lievelingsliederen; het verder kijken dan de buitenkant van mens en buurt, het niet denken voor een ander, vertrouwen in Gods Geest en Gods mensen.

De Tuindorpkerk – kerk met passie

Dina Bouman-Noordermeer

1 juli 1937 werd de Tuindorpkerk in gebruik genomen en dat 75-jarige bestaan van gebouw en gemeente werd gevierd met allerlei feestelijke activiteiten en zal op 6 oktober afgesloten worden met een Open podiumavond.

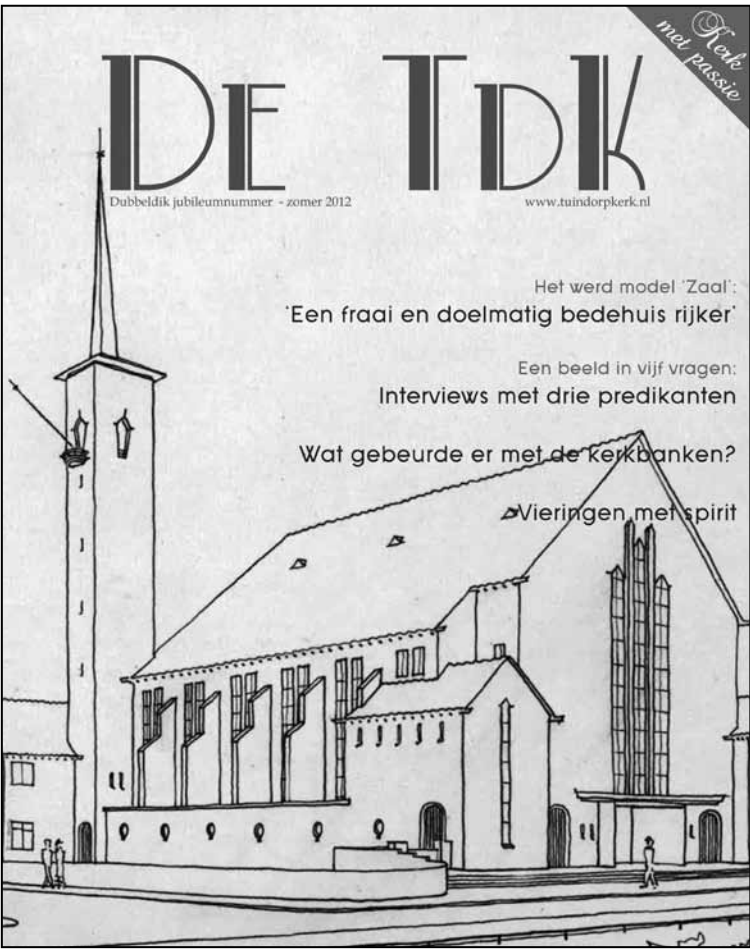
Ter gelegenheid van dit jubileum werd een goed verzorgd tijdschrift uitgegeven met mooie illustraties, lezenswaardige artikelen, aardige herinneringen en wetenswaardigheden over mensen, gebouw, meubilair en verdere aankleding van het interieur.

De huidige predikant, Piet Jan Rebel, en zijn twee voorgangers, Henk Huyser en Piet Warners, kregen ieder vijf dezelfde

vragen voorgelegd en schetsen in hun antwoorden zo hun beeld van de Tuindorpkerk.

In het hoofdstuk 'Vieringen met spirit' wordt uitgebreid ingegaan op tweemaal twintig jaar liturgische vernieuwing. Het geeft een goed overzicht van deze vernieuwingen aan de hand van zeven onderscheiden vieringen. Ook is er natuurlijk aandacht voor allerlei andere activiteiten en krijgen we gevarieerde informatie over liederen, muziek en de daarbij betrokken mensen.

Kortom, het tijdschrift geeft een compleet beeld van de positieve kanten van de ontwikkeling van de gemeente in de 75 jaar dat er in de Tuindorpkerk wordt gekerkt. En bij een feest herdenken we toch dat waar we dankbaar voor kunnen zijn?

'Erntedank' in lutherse kerk

Op de eerste zondag in oktober wordt in Duitsland en omstreken traditioneel 'Erntedank' gevierd, een kerkdienst in het teken van dank aan God voor al wat Hij ons schenkt in ons leven. De lutherse kerk in Utrecht wil graag aansluiten bij deze traditie. De dienst op zaterdag 6 oktober in de kerk aan de Hamburgerstraat is geheel in het Duits en bevat veel liederen. Na de dienst is er gelegenheid tot napraten en ontmoeting met koffie en koek. Iedereen met belangstelling voor de Duitse taal, gemeentelid of niet, is van harte welkom. De dienst begint om 19.00 uur en wordt geleid door ds Christiane Karrer. Voor nadere informatie is zij te bereiken via telefoonnummer 294 6464, e-mail: chkarrer@xs4all.nl.

Kooplieden en kerkgangers (2)

In deel I van zijn recensie over het boek 'Kooplieden en kerkgangers', in Kerk in de Stad van 14 september, beschreef Arie Moolenaar hoe de Vlaamse familie De Peyster leefde ten tijde van de opkomst van het protestantisme, over de scheuring van de Nederlanden en de opkomst van Amsterdam. In deel 2 staan niet meer de lage landen aan de zee, maar de - toentertijd nog niet verenigde - staten van Noord-Amerika centraal. Ook daar vervulde de Vlaamse familie een belangrijke rol in het godsdienstige en maatschappelijke leven.

Arie Moolenaar

Het tweede deel van het boek gaat over de tak van de familie die in New York terecht is gekomen. Het ontstaan van de West-Indische Compagnie heeft het mogelijk gemaakt een nederzetting te stichten in wat nu de USA heet. De doelstelling was duidelijk: ontplooiën van commerciële activiteiten en waar mogelijk door kaapvaart afbraak doen aan de Portugese en Spaanse nederzettingen. De compagnie was duidelijk niet geïnteresseerd in het vestigen van een kolonie. Dat bleek, zoals bij de VOC, vaak een ongewilde 'bijkomstigheid'. Engeland begon aanspraken te maken op het land, dus ook op de nederzetting aan de rivier, ontdekt door Hudson. Daarom moest dit fort worden versterkt om de handelsbelangen veilig te stellen.

De familie De Peyster nam zijn uitgebreide handelsnetwerk mee naar de nieuwe stad met de prachtige naam: Nieuw Amsterdam. Ook hier blijken handel, geloof en politiek met elkaar verweven te zijn. Wie had het recht van handel, met wie kon die worden bedreven? Wat gebeurt er als Engeland toch kolonies gaat stichten in het nieuwe land? Boeiend wordt de opbouw van de stad beschreven. Het inwoneraantal groeit, daalt dan weer, groeit opnieuw tot maximaal vierduizend. Maar dan zijn we al gekomen aan het

eind van het boek, het jaar 1725. Als er een nieuwe stad ontstaat, want dat gebeurt er rondom het fort en de handelspost, hoe zet je dan het bestuur op, wie worden de burgemeesters, schepenen, schout? Beter gezegd: welke families krijgen het voor het zeggen?

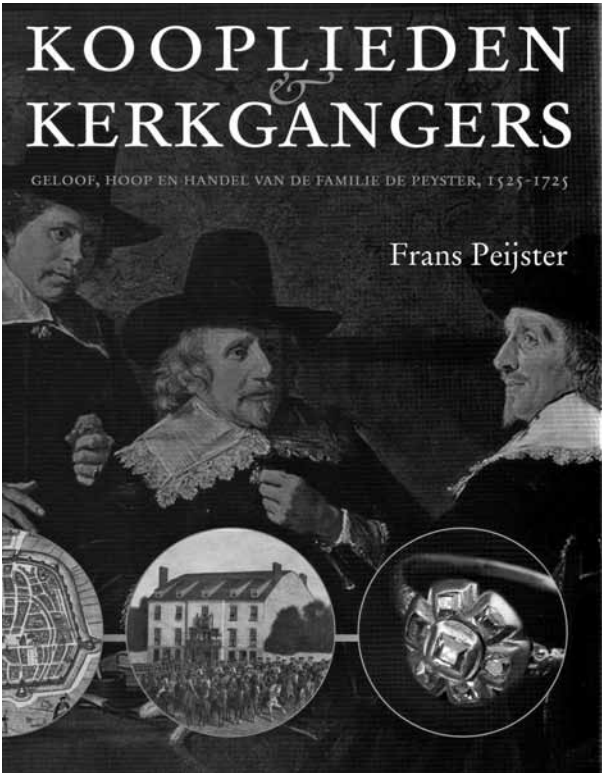
Oorlog

Nieuw Amsterdam bestaat niet meer. De stad heet immers nu New York, genoemd naar de hertog van York die het voor het zeggen kreeg in het gebied er omheen. Er wordt een heuse oorlog gevoerd en de stad wordt door de Engelsen ingenomen.

En dan ontstaan de spanningen: welke wetten gelden, welke soort rechtspraak wordt ingevoerd. Hoe zit het met de vrijheid van godsdienst? Mag de Gereformeerde Kerk haar bevoorrecht positie behouden? Hoe ga je om met de kerkgebouwen? Wie benoemt de kerkenraad? Mogen de Joodse geloofsgenoten wel blijven, die mogen immers niet in Engeland wonen. De stad kent door de handelscontacten en door de politieke ontwikkelingen in Europa een zeer gemengde bevolking van Fransen (gevluchte Hugonoten), Engelsen en Nederlanders. De verhoudingen staan soms op scherp, er vindt partijvorming plaats. Welke kant wordt er gekozen door de familie De Peyster en waarom? Het bestuur zwaait heen en weer: Nieuw Amsterdam wordt New York, wordt Nieuw Oranje, wordt weer New York.

Burgemeester

U begrijpt dat daar de nodige gevechten, onderhandelingen

BOEKEN

tussen de Republiek en Engeland bij horen. Wat gebeurt er dan als Willem III, de stadhouder en prins van Oranje ook koning van Engeland wordt? Prachtig wordt beschreven hoe de Nederlandse wetten voor vrouwen beter zijn als het gaat om erfrecht, dan de Engelse wetten. Hoe houd je vast aan die wetten en wordt dat dan wel toegestaan? We lezen over opstanden, partijvorming, juryrechtspraak en terechtstellingen. De familie De Peyster maakt er volop deel van uit. Ze levert vaak de burgemeester. Zo is er een beeld van Abraham de Peyster te vinden in de huidige stad.

Conclusie

Het boek wil een beschrijving zijn van een familie uit Vlaanderen, neergestreken in Nederland en New York. Het doet dit tegen de achtergrond van de economische, godsdienstige en politieke ontwikkelingen in die twee eeuwen. Dat is de winst van het boek. Genuanceerd wordt naar deze ontwikkelingen gekeken.

De familie maakt daar deel van uit, is er soms speelbal van, maar ze houdt vast aan haar familieverbanden, haar geloof en de rechten die ze heeft. Zo wordt steeds in de verdeling van de erfenis het Nederlandse recht gevolgd, zodat vrouwen niet worden achtergesteld. Het laat prachtig het ontstaan van ons land zien en de gevolgen van een kaapvaart, die leidt tot bezittingen overzee. Al dan niet gewild. Natuurlijk zijn er een stambomen als bijlagen opgenomen.

Kooplieden & Kerkgangers. Geloof, hoop en handel van de familie De Peyster, 1525-1725. Walburg Pers 2012. ISBN 978.90.5730.817.8; 351 pagina's - € 29,95. Ingebonden.

Zing, bid, fluister, schreeuw

Waar denkt u aan als u de bovenstaande woorden leest? Aan een lied van een bekende Nederlander?

Of denkt u aan de psalmen? De brochure met deze titel heeft als vervolg: Wijze woorden uit de Psalmen. De psalmen zijn ons bekend. In onze kerk worden ze al eeuwenlang gezongen in een berijmde vorm. Velen van ons hebben vroeger een psalmvers uit het hoofd moeten leren. Maandagmorgen het psalmversje opzeggen en geld meenemen voor de zending Althans dat is mijn herinnering aan de lagere school. Nu stelt het Nederlands Bijbelgenootschap voor op de Nationale Bijbelzondag op 28 oktober aandacht te besteden aan Psalm 150, de lofzang. In de driejarige Bijbelcampagne 'Wijs met de Bijbel' wordt in het seizoen 2012/2013 het accent op de psalmen gelegd. Om dit thema goed te begeleiden is er een psalmenbrochure samengesteld. Daarin zijn verschillende psalmen opgenomen die gelezen, besproken en gezongen kunnen worden. Ook is er een nieuwe berijming op een nieuwe toonzetting van psalm 150 in te vinden. Bovendien is er een internet cursus, is er een jongerenboekje, en het kwartaalblad over bijbelvertalen 'Met Andere Woorden' staat ook geheel in het teken van de psalmen. Wilt u uw Bijbelkennis testen, dan kunt u meedoen met de Bijbelquiz. Al het materiaal kunt u bestellen of downloaden, zoals een audio-opname van Psalm 150 en een powerpoint presentatie over het vertaalwerk in West-Afrika. Zie hiervoor: www.wijsmetdebijbel.nl.

Arie Moolenaar

Debuutbundel Diet Groothuis

Zaterdag 29 september om 15.30 uur is in de Klaaskerk de presentatie van Diet Groot-huis' boek 'Waar ik ben'. Het is haar debuutbundel met jeugdpoeëzie, geïllustreerd door Merel Eyckerman. De dichters Eva Gerlach en Koos Meinderts dragen gedichten voor, er is muziek, Kate Schlingeman geeft een workshop gedichten schrijven voor kinderen en de rest blijft een verrassing. Gasten zijn onder anderen de bekende dichters Eva Gerlach en Koos Meinderts. De negenjarige Sabine van Dijk zingt liedjes van Annie M.G. Schmidt. Belangstellenden zijn van harte welkom.

Thema-avond 'Goed Verhaal!' met Sytze de Vries

De eerste activiteit van 'Goed Verhaal' is op 2 oktober om 20.00 uur (inloop vanaf 19.30 uur) in de Nicolaïkerk. Predikant, tekstschrijver en publicist Sytze de Vries neemt ons een avond mee in liederen die samen een 'beeld' van God geven. Hoe zet de Bijbel ons aan tot het zingen van woorden? Het is de eerste van drie avonden, geleid door inspirerende musici, waarin de Bijbelse verhalen in en door de muziek tot leven komen.

Jacobidebat over 'leve Europa!'

Op 4 oktober is er weer een Jacobidebat, ditmaal met het thema 'Vive l'Europe!' Iedereen heeft wel een mening over Europa en Brussel. Aan het debat doen twee insiders mee: Europarlementariërs Thijs Berman (PvdA) en Peter van Dalen (CU) en Europa expert van Instituut Clingendael, Adriaan Schout. De avond wordt geleid door André Zwartbol. Het Jacobidebat begint om 20.00 uur, toegang is gratis.

Cursus 'geloof in het leven' bij Priorij Emmaus

Priorij Emmaus in Maarssen geeft dit seizoen weer een cursus 'geloof in het leven'. Er komen vragen aan de orde als: is er een relatie tussen geloven en ons leven? Welke omstandigheden bepalen onze keuzes? En: is er iets dat ons overstijgt? Transcendentie? Tijdens de cursus gaat het over Bijbelverhalen, riten en symbolen en zijn er momenten voor ieders eigen levensverhaal. Op de lesavonden wordt daarbij het boek 'Existentiële zielzorg' van Tjeu van Knippenberg behandeld.

De cursus begint zaterdag 27 oktober en wordt afgesloten op zaterdag 6 april 2013. De lesavonden zijn op veertien maandagen van 19.00 tot 21.30 uur en de cursus omvat tevens twee lesdagen op zaterdag: 5 januari en 16 februari van 10.00 tot 16.00 uur. Priorij Emmaus staat aan de Diependaalsedijk 17 in Maarssen. Contactpersonen voor de cursus zijn zr. Christa van Deventer en Marie-José Pillen. Telefoon: 0346 - 561 678, e-mail priorij@priorijemmaus.nl.

Nicolaïkerk start met 'Goed verhaal'

Adriaan Verheij en
Steven Slappendel

Op zondag 16 september was het startzondag in de Klaaskerk. Na de inloop met koffie en thee werd tegen 10.00 uur door Adriaan Verheij het jaarthema gepresenteerd: 'Goed Verhaal'. Onder deze noemer staan dit jaar Bijbelse verhalen centraal.

Dat de Bijbel vol staat met talloze verhalen rond evenzoveel levens en levenslessen weten we allemaal. We lezen ze immers elke zondag in de kerk, thuis en tijdens Bijbelstudie. Met het programma van dit jaar willen we samen de veelkleurigheid en veelvormigheid van de Bijbelse verhalen verder ontdekken. Met wellicht verrassende uitkomsten! De veelzijdigheid van de verhalen vraagt om verschillende invalshoeken. In vier themablokken staat een aantal Bijbelverhalen centraal, steeds door een andere bril bekeken en beleefd. Achtereenvolgend zullen we musicerend, studerend, mediterend en activerend met de rijkdom van deze verhalen aan de slag gaan.

Musicerend

In de Klaaskerk beleven en bewegen we met elkaar menigmaal hemel en aarde door de Bijbel door een muzikale bril te bekijken. In drie avonden, geleid door drie inspirerende musici, komen Bijbelse verhalen in en door de muziek tot leven. Predikant, tekstschrijver en publicist Sytze de Vries neemt ons een avond mee in liederen die samen een 'beeld' van God geven. Hoe zet de Bijbel ons aan tot het zingen van woorden? Gottfrid van Eck, gemeentelid, muzikant en theoloog, vertelt ons meer over joodse muziek en verhalen rond de Bijbelse feesten. De reeks

* De kinderen voorop bij de 'high coffee' waarmee de startzondag werd afgesloten (foto Steven Slappendel).

wordt afgesloten door onze cantor-organist Ko Zwanenburg. Van hem zullen we leren op welke manier Bijbelverzen door de geschiedenis heen vertolkt zijn in de muziek. Samen zullen we luisteren naar muziekfragmenten die hij heeft uitgekozen en horen wat hem daarin aanspreekt.

Studerend

Onder leiding van onze wijkpredikant ds Dirk Neven zullen we drie gelijkenissen uit het Nieuwe Testament kritisch onder de loep nemen. Voor welke -mogelijk persoonlijk gekleurde- invullingen zijn wij gevoelig en wat wil de tekst mogelijk zeggen? Teksten die ons vreemd voorkomen of voor wrijving zorgen, houden we graag wat op afstand. Als we onder de huid van het verhaal kruipen, kunnen we echter tot verrassende ontdekkingen komen, zowel over het verhaal en de context daarvan als over onszelf en onze eigen leefwereld. Hopelijk raken wij op die manier meer verbonden met de bood-

schap van het verhaal voor de personages en voor onszelf.

Meditierend

De veertigdagentijd biedt een mooie gelegenheid om op een meditatieve manier om te gaan met Bijbelse verhalen. Wij starten deze reeks op Aswoensdag met het halen van een askruisje in de Gertrudisparochie. Tijdens de vastentijd zullen we tweemaal per week bijeenkomen voor een ochtendgebed, waarin een Bijbelse passage centraal staat. Daarnaast is er in de korte liturgie ruimte voor zingen en bidden. Door voorafgaand aan alle andere dingen van de dag en de week samen te komen, vinden we meer ruimte bij en in onszelf om verhalen te laten rondzingen. Een mooi begin van de dag en om de aanloop naar Pasen te verdiepen!

Activerend

Actief bezig zijn, elkaar ontmoeten in een andere omgeving en samen Bijbelse verhalen eens op een heel andere manier beleven.

Dat is het uitgangspunt van de laatste drie onderdelen van dit programma. Aansluitend op de ochtenddienst op Hemelvaartsdag stappen we op de fiets om in de omgeving onverwachte dingen en verhalen te ontdekken. De tweede en derde activiteit staan in het teken van Bijbels koken. Tijdens de eerste avond krijgen we een kookworkshop van Han Wilmink, auteur van verschillende kookboeken waarin de Bijbel centraal staat. Op de laatste avond van het seizoen bent u van harte uitgenodigd deel te nemen aan een moving dinner. Bij verschillende gemeenteleden bent u welkom om te proeven en genieten van heerlijke Bijbelse gerechten en de goedheid van de Heer te delen en te vieren! In een mooie flyer staan de verschillende themablokken kort toegelicht en kunt u ook de jaarplanning met alle activiteiten vinden. De informatie staat ook op de website www.nicolaïkerk.nl. In verband met de organisatie van de avonden is het fijn als u zich vooraf opgeeft. Dit kan via vt@nicolaïkerk.nl (het emailadres van de beraadsgroep 'Vorming en Toerusting' die dit programma heeft ontwikkeld) of telefonisch via 06-44442706 (Adriaan Verheij). Op de gemeentezondag werd voor alle vier de invalshoeken een opmaat gegeven in workshops met de cantorij, met een bijbelquiz, met het voorbereiden van voorbeden van deze zondag en met bibliodrama. Daarna volgde een goede en gezellige 'high coffee'. We hopen veel gemeenteleden en andere geïnteresseerden uit de stad gedurende het komende jaar bij de diverse activiteiten en in de diensten te mogen ontmoeten zodat we aan het einde van dit jaar samen uit de grond van ons hart kunnen zeggen: Het is en blijft een Goed Verhaal!

'Van onderen' heet vanaf nu de column van buurtpastor Marieke Sillevius Smitt. De oude titel 'Uit de buurt' is zogezegd uit de tijd...

Marieke Sillevius Smitt,
buurtpastor Kanaleneiland

'8 oktober tot en met 12 oktober is het de week van de lokale mensenrechten in Utrecht. Een initiatief van de gemeente Utrecht om extra voor het voetlicht te halen dat elke mens vrij en gelijk wordt geboren en recht heeft op leven, vrijheid en veiligheid. Een seculier synoniem van het Bijbelse: hou van uw naaste

Mensenrechten

als van uzelf. In dat kader denk ik altijd aan een ex-vluchteling, woonachtig op Kanaleneiland, die ik al jaren ken. Over hem ken ik een te mooi verhaal om onverteld te laten, hoewel ik wel wat feiten verander om de privacy van de mensen te beschermen. Hij is een ex-vluchteling van midden veertig, uit een land waar nu nog mensen, die kritisch zijn op het regime, gevangenisstraf en erger riskeren. Zij is een vrouw van in de zeventig, een Hollandse, die is blijven hangen in de zestiger jaren en zichzelf nog altijd kleedt als een hippie: met lang grijs haar, veel kettingen en lange, kleurige rokken. Een keer maakte ik de 'fout' om tegen haar te zeggen: "U hebt natuurlijk ook altijd hard gewerkt in uw leven." Ze keek me stralend aan en zei: "Welnee kind. Hoe kom je erbij?!" Deze twee, de altijd sombere en door zijn verleden getekende man en de dementerende chaotische hippie, zijn tegenwoordig vaak samen te signaleren op Kanaleneiland. Hij leidt haar bij de hand bij de wandelingen naar een buurtfeest, een buurtmaal-

tijd of gewoon, in het park. Zij beschouwt hem als de zoon die ze nooit heeft gehad. Laatst vertelde hij mij hoe hij haar had ontmoet: bij de voedselbank waar ze beiden liepen. Hij raakte bevriend met haar en toen ze een tijdje niet meer kwam zocht hij haar op bij haar thuis. Ze bleek ziek te zijn en ernstig ook. Ook bleek dat ze aan de drank was. Hij deed boodschappen voor haar en kocht daarbij ook trouw de flessen jenever die ze hem opgaf en de kratjes bier. Maar bij haar thuisgekomen goot hij een gedeelte van de sterke drank door de gootsteen en vulde de flessen weer op met water. Tevens zette hij thee en kleurde zo het water waarmee hij het door de gootsteen gespoelde bier verving. Een aantal maanden ging dit zo door en steeds grotere hoeveelheden drank verving hij door het onschuldige water en thee. En het wonder geschiedde: zo kreeg hij haar van de drank af. Het is zo'n geweldig gezicht om hen tegen te komen op straat of in het park of bij een buurtmaaltijd. De meest onwaarschijnlijke

VAN ONDEREN

vriendschap die je je maar kan voorstellen: de strenge moslim en de zweriger hippie. Hij is een heel bijzonder mens, die te veel heeft meegemaakt in zijn leven en een hoge prijs heeft moeten betalen voor zijn gevecht om mensenrechten in zijn eigen land. Maar ook in ons land, dat inmiddels ook het zijne is geworden tegen wil en dank, komt hij op voor de rechten van ieder mens die op zijn pad komt. Voor het recht op een waardig leven met zoveel mogelijk eigen zeggenschap, daarvoor vecht hij voor deze lieve vriendin van hem. En dan heeft hij veel te doen in het huis waarin zij verzorgd wordt, met goede bedoelingen maar o zo kleinerende werking. 8 oktober tot en met 12 oktober is het de week van de lokale mensenrechten in Utrecht. Wij, als Christenen, proberen (hopelijk!) ook in woord en daad eraan te werken dat iedere mens telt. Maar in de strenge moslim, met zijn door offers getekend leven, zie ik iets terug van Hem, die het ons heeft voorgeleefd.

De unieke kans voor een historische

Voltooiing van de Dom (2)

Marten van der Gaag en Frans de Wolff gaven in de Kerk in de Stad van 31 augustus al aan wat met een project als de voltooiing van de Dom in Utrecht allemaal bereikt zou kunnen worden voor Utrecht in het algemeen en voor de Domkerkgemeenschap in het bijzonder. In dit artikel licht Leo Wevers, voorzitter van de Stichting Voorbereiding Herbouw Schip Domkerk, de bouwkundige aspecten van het project toe. Door het in de tijd te plaatsen en te vergelijken met oudere en recente voorbeelden in Europa en in Utrecht, kan een ieder een beter beeld van dit idealistische project krijgen.

Leo Wevers

Sinds de verwoestende tornado van 1 augustus 1674 bleef Utrecht met een gehavende Domkerk achter. Sindsdien zijn er telkens weer plannen ontwikkeld voor de voltooiing van onze stadskerk. Eén van de vroegste plannen stamt uit omstreeks 1700, waarbij in het verwoeste middenschip een project met een reeks zijkapellen in achttiende-eeuwse neogotische stijl werd voorgesteld. Dit plan werd, evenals alle daarop nog volgende plannen, nooit verwezenlijkt. Maar waarom mislukten tot op heden al die plannen? Was het omdat niemand de ruimte nodig had of was het louter een kwestie financiën?

Veel plannen zijn sinds de zeventiende eeuw als ideeëplan bedacht. Het ging hierbij vaak primair om de vorm en niet zozeer om de inhoud. Zo zijn veel bouwplannen bekend, waarbij het doel van het herstel van het stadssilhouet belangrijker werd geacht dan het geven van een zinvolle invulling aan het gebruik van de voltooide Domkerk. In de jaren '80 van de vorige eeuw vond er zelfs een prijsvraag plaats, waarbij ruim tachtig inzendingen de leegte tussen de toren en het transept ieder op hun eigen manier wisten in te vullen. De conclusie: allemaal leuke plannen, maar niemand wist hoe het betaald moest worden en er was ook niemand die het wilde betalen.

Hierdoor is enerzijds het Domplein al die jaren gebleven zoals wij het kennen. Anders betekent het ook dat als er een plan wil slagen, dit plan dus om veel méér zal moeten gaan dan alleen om de uiterlijke vorm.

Sagrada Familia

Bijna iedereen kent wel de Sagrada Familia, de grootse kathedraal van de architect Gaudi in Barcelona, die nog altijd in aanbouw is en bij een ieder tot de verbeelding spreekt. Dit halverwege de vorige eeuw begonnen project liep jarenlang moeizaam omdat het louter afhankelijk was van giften. Door openstelling van de bouwplaats en de heffing van entreegelden werd het project vanaf de jaren '80 geleidelijk aan een succes. Per jaar komen ongeveer een miljoen bezoekers uit hele de wereld dit bijzondere project bezoeken.

Het kasteel van Guédelon in Bourgondië is een andere inspiratiebron voor Utrecht. Het project lijkt veel op dat van de Sagrada Familia, omdat het ook een 'slow building' proces is, maar het verschil zit hem in de bouwwijze. Daar waar in Barcelona moderne bouwmaterialen, kranen en liften gebruikt worden, wordt in Guédelon juist op een zo nauwkeurig mogelijke wijze het middeleeuwse bouwproces aan de bezoekers getoond. Trekt een 'gewoon' kasteel gemiddeld 20.000 à 30.000 bezoekers per jaar, in Guédelon zijn dat er ruim 300.000. Maar het gaat niet alleen om de toeristen. De bouwplaats is een vorm van experimentele archeologie, waarbij ook de wetenschap antwoorden op vragen krijgt op het middeleeuwse bouwproces, omdat men het zo exact mogelijk simuleert. Daarnaast is het een bouwplaats waarbij vaklieden, leerlingen en amateurs samenwerken volgens het aloude principe van meester en gezel. Ook zijn er allerlei lesbrieven over Guédelon voor het basis- en voortgezet onderwijs in Frankrijk. Kortom, het is een overtuigend en verantwoord project met diverse meerwaarden. Het eindresultaat – in dit geval het kasteel – is daarbij eigenlijk ondergeschikt aan het bouwproces, een proces waarbij scholen, vaklieden en bezoekers direct profijt en plezier hebben van de bouwplaats.

Wie in Guédelon geweest is, zal met heel andere ogen naar het Domplein kijken. Hoe bijzonder zou het zijn als in Utrecht juist de gotische kathedraal op middeleeuwse wijze wordt gebouwd? Het zou een uniek project in Europa, zo niet in de hele wereld zijn. In het boek 'De bouw van de Kathedraal' van Macaulay wordt een bouwproces beschreven dat zich in Utrecht opnieuw zou kunnen afspelen. Mensen kunnen weer zien dat houten steigers weer terug van weggeweest zijn, en dat tredmolens heel eenvoudige alternatieven zijn voor de huidige bouwliften. Maar kán het Domplein wel zo eenvoudig als middeleeuwse bouwplaats gebruikt worden? De bossen rondom Guédelon zijn immers veel grootser in verhouding tot het Domplein, en het pluriforme gebruik van het plein, in combinatie met een beperkte verkeersfunctie (buslijn 2) maken het er niet eenvoudiger op. Toch hebben juist de middeleeuwse bouwplaatsen altijd laten zien dat zij flexibel waren. Voor het Domplein zou dit kunnen betekenen dat eerst de buitenmuur van het schip tot op 2,5 meter hoogte verrijst, zodat een permanente bouwschutting rondom het bouwterrein gerealiseerd is. Het overige deel van het plein blijft dan vrij voor bijeenkomsten en manifestaties. Binnen de ommuring is ruimte voor allerlei vakwerkbouwloodsen en open werkplaatsen voor steenhouders, timmerlieden en schilders. Het realiseren van grootse bouwwerken in een betrekkelijk kleine openbare ruimte is niet nieuw voor Utrecht. Zo werd de Domtoren in de veertiende eeuw juist op een heel nauw terrein gerealiseerd, omdat alles in de omgeving al bebouwd was.

Financiering door bezoekers

Zoals gezegd zijn vele eerdere plannen in de bureaulade verdwenen, meestal omdat er geen financiering was. Door de attractieve middeleeuwse bouwwijze wordt de bouwplaats aantrekkelijk voor toeristen uit binnen- en buitenland. Want wie gaat er tien euro entree betalen voor een bezoek aan de bouw van Hoog Catharijne? Maar wie zijn die bezoekers dan? Komen ze uit Utrecht of uit De Meern? Wellicht, maar gezien de uniciteit van een middeleeuwse bouwplaats in Europa zal waarschijnlijk een toename in Japanse, Chinese en andere Aziatische toeristen te zien zijn. Ook de grote cultuurlanden om ons heen zoals Frankrijk, Engeland, Italië, Spanje en Duitsland, nu al redelijk goed vertegenwoordigd onder de toeristen in onze stad, zullen zeker komen kijken. En het bijzondere van dit soort

projecten is: men komt meerdere keren, want als men weer in de buurt is wil men vaak toch even weten hoe ver men nu in Utrecht

van de dienst gewoon even binnen kunnen lopen en aan hun kinderen kunnen laten zien hoe ver men al weer gevorderd is.

* Bouwplaats Domplein, getekend door Jan de Jonge.

met de Dom gevorderd is...

En de Utrechtse bezoekers? Die zullen, eenmaal overtuigd van de meerwaarde voor onze Domstad, zeker graag komen kijken. Speciaal voor hen zijn aparte mogelijkheden denkbaar, bijvoorbeeld een soort familiekaart 'voor het leven', zodat men voor een eenmalig bedrag altijd met het hele gezin toegang heeft tot de historische bouwplaats. Of de kerkgangers, die zondag na afloop

Ook het besef, dat deze monumentale bouwwerken juist een vrij lange bouwtijd kenden, zal mogelijk ook de waardering ervoor vergroten bij de toekomstige generaties. De waardering voor cultuur en monumenten is namelijk helemaal niet zo vanzelfsprekend als sommigen nog geloven. Deze waardering zal telkens weer opnieuw bij de nieuwe generaties gestimuleerd en gewonnen moeten worden.

Waarom geen nieuwbouw?

In de loop der jaren zijn diverse ideeën ontstaan om de voltooiing van de Dom op een eigentijdse wijze gestalte te geven. Toch zijn er maar bij hoge uitzondering voorbeelden bekend waarbij een nieuwbouw als uitbreiding van een monumentaal gebouw als geslaagd wordt ervaren. De kwaliteit van een vooroorlogs gebouw hangt vooral af van de kwaliteit van de materialen, omdat men op de inzet van arbeid nauwelijks hoefde te besparen. In de regel zien die gebouwen er dan ook rijk gedecoreerd uit, met fraaie metselverbanden, beeldhouwwerk en schilderijen. Na de Tweede Wereldoorlog zijn de zaken precies andersom en is juist de arbeid veel duurder dan de kosten van het materiaal. Kortom: het betekent dat architecten en aannemers telkens minder tijd hadden om een mooi gebouw te ontwerpen en te realiseren. Het resultaat kennen we in de vorm van de monotone bouwblokken en flats die voor de volkshuisvesting na de Tweede Wereldoorlog rondom de grote steden verzeen. In dat economische klimaat is het vrijwel onmogelijk om iets te maken dat enigszins in de buurt van de kwaliteit van de oude monumenten komt. Op dit moment is de prijs van zowel arbeid als van materiaal erg hoog. Dit betekent dat als we iets nieuws zouden willen maken van dezelfde kwaliteit als de monumenten van de binnenstad, dan zouden we een factor 2 à 3 meer dan de huidige nieuwbouw kubieke meterprijs moeten uitgeven om in de buurt van het kwaliteitsniveau van onze voorouders te komen. Dit economische gegeven maakt dat de kans dat een nieuwbouwproject goed past in de bestaande oude stedelijke omgeving, erg klein is.

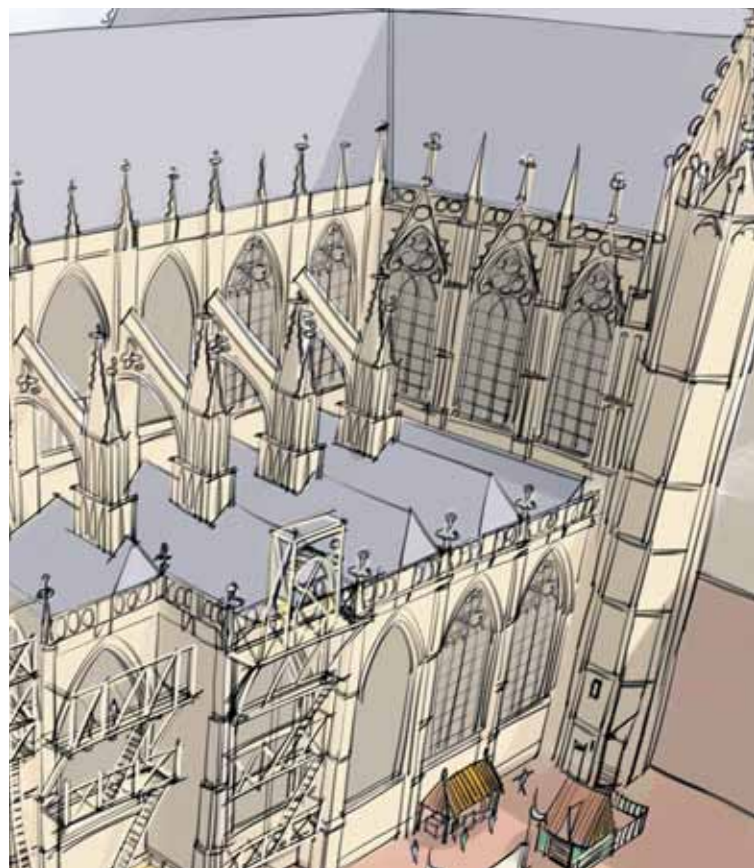

Geen tweede Hoog Catharijne

Wat is de historische bouwplaats? Het tegenovergestelde van Hoog Catharijne. Hoog Catharijne staat voor een 'negatief bouwproces', dat wil zeggen: omdat de arbeid zo duur is, dient men zo efficiënt mogelijk te bouwen, wordt met groot materieel en veel overlast getracht het bouwwerk zo snel mogelijk gereed te maken. De historische bouwplaats is daarentegen een plezierige plek in de stad, een plek van rust waar men op de oude manier bouwt, een plek waar je juist even voor je plezier naar toe gaat om te kijken. Door de bouw met oude bouwmaterialen en oude bouwtechnieken uit te voeren, ontstaat een compleet andere bouwplaats. Geen pneumatische hamers, diepladers en kranen, een bouwplaats zonder radio's en aluminium steigers. Een dergelijke bouwplaats kent daarom ook geen of weinig overlast voor bewoners en kerkgangers.

bouwplaats van internationale allure

Gebruik van de voltooide Domkerk

Nadat dan eindelijk het bouwproces voltooid is – vermoedelijk een proces van circa dertig tot veertig jaar – staat daar dan de voltooide Domkerk... leeg? Nee, de kerk zal feitelijk net zo gebruikt kunnen worden als momenteel het geval is, dat wil zeggen: de gebruikelijke diensten en vieringen, terwijl de overige tijd dat de kerk open is - 85 procent! - er museale (dagelijkse openstelling), muzikale (zaterdagmiddagmuziek) en culturele (onder andere Vrede van Utrecht) activiteiten kunnen plaatsvinden. Maar mogelijk verandert de manier van het gebruiken van kerkgebouwen nog in de loop van de tijd en wordt de kerk als gebouw steeds verder openbaar.

Zo zien wij op de zeventiende- en achttiende-eeuwse schilderijen vaak de kerk als openbare ontmoetingsplaats voor allerlei lieden en waren ook dieren in de kerk vaak welkom, iets dat we sinds de negentiende eeuw niet meer gewend zijn. De Utrechters in de zeventiende eeuw zouden het voltooide schip dan ook vooral als het overdekte deel van het Domplein zien, waarin van alles mogelijk was. En het overige Domplein dan? Dat krijgt dan een opsplitsing in een mooi, besloten, vierkant

plein met rondom bebouwing van dezelfde hoogte aan de zuidzijde, en een klein pleintje aan de noordzijde bij de Domtoren bij het VVV. Hierdoor zal

het schip de natuurlijke scheiding vormen tussen de drukte aan de noordzijde met de kroegen zoals Walden en Lofen, en het rustige plein aan de zuidzijde met het Academieggebouw. Dit deel kan beter als voornaam plein voor bijzondere plechtige en culturele activiteiten benut worden in plaats van het huidige doorgaans meer consumptieve gebruik als feest-, bier- en discoplein met alle bijbehorende negatieve aspecten.

Voorbeelden in Europa

Als we in Europa kijken zijn er vele oude voorbeelden van bijzondere voltooiingen van gebouwen, die nog altijd tot de verbeelding spreken. In Frankrijk werd in de late negentiende eeuw het kasteel van Pierrefonds geheel hersteld, terwijl de Lakenhal van leper na de Eerste Wereldoorlog weer geheel gecompleteerd werd als icoon van de herrezen stad. Maar het meest tot de verbeelding sprekende project is vermoedelijk toch wel de Dom van Keulen. Hier werd in de negentiende eeuw de kathedraal afgebouwd, nadat de oorspronkelijke bouwtekeningen van het westfront teruggevonden waren. De bouw werd daarbij door Koning Frederik Willem van Pruisen van

af 1842 persoonlijk ondersteund en via een loterij werd geleidelijk aan het benodigde kapitaal bijeengebracht.

Ook het financieringsmodel van de Dom van Keulen heeft de Stichting Herbouw Schip Domkerk geïnspireerd, aangezien het bij de historische bouwplaats van de Utrechtse Dom de bedoeling is om ongeveer tien procent van de entreegelden te reserveren in een onderhoudsfonds, zodat later met de rendementen uit dat fonds in lengte van jaren het onderhoud bekostigd kan worden. Het is een tijdloze vorm van rentmeesterschap (met een laag risicoprofiel), zodat vele generaties na ons de voltooide Domkerk kunnen gebruiken zonder al te grote offers voor het onderhoud te hoeven brengen.

Wellicht nog inspirerender zijn de huidige voorbeelden van voltooiing, met name in Duitsland. Iedereen kent haast wel de herbouw van de Frauenkirche in Dresden, maar minder bekend zijn de nog grootsere bouwprojecten van het Stadtschloss te Potsdam en het Berliner Schloss, waar vele miljoenen voor gereserveerd zijn. En hoewel de economische crisis ongetwijfeld de plannen aldaar iets zal vertragen, zal de drive die in Duitsland bestaat om dergelijke grootse projecten - waarbij de culturele identiteit van een stad hersteld wordt - te realiseren, er niet door geremd worden. Wie de plannen op de site www.stadt-bild-deutschland.org bekijkt vraagt zich bijna af in welke Duitse stad men géén herbouw- en voltooiingsplannen heeft!

Nederland terughoudend

Nederland kenmerkt zich door een terughoudend beleid als het gaat om reconstructies. Vaak is men bang voor geschiedvervalsing en hecht men aan een hoge mate van authenticiteit. Daarbij wordt er veelal vanuit gegaan dat bij een reconstructie diverse originele bouwmaterialen vervangen worden door andere nieuwere replica's. In het geval van de Domkerk wordt echter geen origineel materiaal opgeofferd; er wordt uitsluitend een deel aangevuld. In het Utrechtse hebben wij een heel fraai voorbeeld van een eerdere voltooiing, namelijk kasteel De Haar. Deze kasteelruïne werd in de late negentiende eeuw naar plannen van architect Pierre Cuypers geheel opgebouwd en overkapt in de zo karakteristiek neogotische stijl. Als dit project in de huidige tijd gestart was, zouden ook hier commissies zich zeer kritisch en negatief uitlaten vanwege het

Het belang van educatie

Net als bij Guédelon is ook in Utrecht educatie van groot belang. Docenten, leerlingen, bezoekers: iedereen steekt er wat van op. En dat geldt niet alleen voor timmerlieden en metselaars van de ROC of toekomstige ambachtsscholen. Waar kun je als basisschool- of middelbare schoolleerling aanschouwelijk onderwijs over de middeleeuwse geschiedenis krijgen, dan door met je klas naar de historische bouwplaats te gaan? En ook de bezoeker, die steeds beter geïnformeerd is, kan er veel van opsteken.

Met name het begrip continuïteit is nogal eens een probleem in de bouw. Vaak zijn er slechts incidenteel stageplaatsen. Door het creëren van een permanente leerling-bouwplaats ontstaat er een gunstig studieklimaat met vele kansen voor de oude ambachtsscholen. De continuïteit biedt ook andere voordelen, doordat een leerling kan doorgroeien in een volwaardig betaalde functie bij de voltooiing. Hierbij kunnen vrijwel alle vakgebieden van de bouw betrokken worden. Dit is door de stichting 'Voorbereiding' nu al breed gestart, waarbij samenwerkingsverbanden zijn met de Hogeschool van Utrecht, Universiteit van Utrecht, glazeniersopleiding in Schoonhoven en de Technische Universiteit van Eindhoven met betrekking tot de akoestiek. Nu al, dus nog voordat het bouwproces is gestart, worden afstudeerders begeleid aan de Hogeschool Utrecht, teneinde tot verantwoorde bouwtekeningen te komen.

feit dat het een reconstructie betrof. Uit recent onderzoek bleek de authenticiteit meer dan gewaarborgd, omdat Cuypers' voltooiing een perfecte bescherming bood – en nog steeds biedt! - voor het middeleeuwse onderliggende muurwerk.

De Europese voorbeelden laten wel zien dat de Dom voltooid kan worden en wat voor meerwaarde dit voor de kerk, stad en het culturele leven als geheel zal hebben. Kortom: ga eens kijken in Keulen, Dresden, Guédelon of Barcelona, en oordeel zelf over de meerwaarde van dergelijke projecten voor een stad. En mocht U niet zo ver van huis willen, dan biedt een fietstocht naar Haarzuilens evenzoveel inspiratie!

pagina 6:

- * 1. Bouwplaats Kasteel Guédelon.
- * 2. Kinderen krijgen les steenhouwen op Guédelon.
- * 3. Kasteel Guédelon (foto's 1, 2 en 3 Leo Wevers).
- * 4. De herbouwde Dom in Keulen.

pagina 7:

- * 5. Frauenkirche in Dresden.
- * 6. Kasteel de Haar.
- * 7. Chateau De-Pierrefonds.
- * 8. Sagrada Família in Barcelona in aanbouw.

Update visum procedure Ghanezen

Zoals u eerder in Kerk in de Stad of uw wijkblad hebt kunnen lezen, was er afgelopen juni een uitwisselingsbezoek gepland aan Utrecht van een Ghanese delegatie van the Nativity Church in La, Accra. Helaas kon dit niet doorgaan, omdat zes van de acht visa-aanvragen geweigerd zijn. Hiertegen hebben wij, het Ghana comité samen met het DMO, bezwaar aangetekend bij de IND en het ministerie van Buitenlandse Zaken.

De afgelopen weken hebben wij van beide instanties een reactie ontvangen. Op dit moment zijn

wij bezig om deze reacties te verwerken. Er wordt gevraagd om meer informatie, vooral over de sociale en economische bindingen van de delegatieleden met Ghana, de garantstelling en kostendekking van het DMO en de terugkeer van de delegatieleden. Er wordt in Utrecht en Accra hard gewerkt om alle gevraagde informatie bij elkaar te krijgen.

Gehele delegatie
Daar komt bij dat we ook kijken naar mogelijkheden voor een nieuw bezoek. Wij hebben besloten dat het uitwisselingsbezoek alleen doorgaat als alle

leden van de Ghanese delegatie een visum krijgen. Mocht het zo zijn dat maar een deel van de delegatie wordt toegelaten, dan gaan we in hoger beroep door met de bezwaarprocedure. In het geval dat alle delegatieleden een visum krijgen, komen ze natuurlijk naar Utrecht. Wanneer het uitwisselingsbezoek precies plaats zal vinden, is nog onduidelijk. Dit wordt of december/januari of pas in juni 2013. De datum hangt af van de uitkomst van het bezwaarschrift. Wanneer de Ghanezen ook komen, wij maken een program-

ma en houden jullie hiervan op de hoogte. Er zullen weer programmaonderdelen zijn waarbij mensen aan kunnen sluiten.

Het Ghanacomité is daarom op zoek naar nieuwe leden. Vanaf november zoeken we mensen die willen helpen bij het maken en uitvoeren van het programma en alle andere dingen die bij een bezoek komen kijken, zoals het regelen van gastgezinnen, maaltijden en vervoer. Lijkt het u leuk? Neem dan contact op met Arja Smits via ghanacomite@gmail.com of 06-1974 2623. het Ghana comité

Gespreksgroep 'Zwanger door incest' bij Fiom

Vanaf 2 oktober zijn er bij Fiom Utrecht gespreksgroepen voor vrouwen die in het verleden zwanger zijn geraakt door incest. Dat gebeurt gemiddeld bij twee procent van de slachtoffers. Onder begeleiding van twee maatschappelijk werkers praten de vrouwen met elkaar over alles wat er rondom de zwangerschap is gebeurd. Er komen vragen aan de orde als: heb je gekozen voor abortus, voor adoptie of besloot je je kindje zelf te houden? Kreeg je eigenlijk wel de kans om hierover zelf te beslissen? De groep komt vijf keer bijeen. Tijdens de laatste bijeenkomst wordt gesproken over afscheid en rouwverwerking. De bijeenkomsten zijn bedoeld voor vrouwen die al hulp hebben gehad bij de verwerking van incest, maar waarbij niet specifiek aandacht is geweest voor de daaruit ontstane zwangerschap(pen). De eerste bijeenkomst van de gespreksgroep op dinsdag 2 oktober is van 10.00 uur tot 12.30 uur bij Stichting Stade, Pieterskerkhof 16-. Vrouwen die meer informatie willen of zich voor de groep willen aanmelden, kunnen bellen of mailen met het landelijk bureau van Fiom: 088-1264900. Voor meer informatie kunnen zij ook terecht op www.fiom.nl en www.stichtingstade.nl.

* Groepsfoto 2011: Ghanese en Nederlandse delegatie met 'the chief' (foto Nii Naaye).

Nuances in slavernij

In de Kerk in de Stad van 31 augustus staan een paar artikelen waar ik op wil reageren.

In het stuk over het slavernij-verleden van Utrecht wordt een aantal zaken niet genoemd die wel genoemd zouden moeten worden, zoals de rol van de Afrikaanse stamhoofden. Zij waren degenen die andere dorpen overvielen en de dorpelingen aan ons verkochten. Verder wordt er nooit met een woord gerept over hoe erg de Arabieren hebben huisgehouden. Zij behandelden hun slaven veel slechter dan wij gedaan hebben. Bij de Arabieren zijn geen nakomelingen van de vroegere slaven; die zijn allemaal omgekomen. Ik weet niet of het doel is om het Westen een schuldgevoel aan te praten om zo geld

los te peuteren. Ik heb de indruk dat Arabieren niet erg gevoelig zijn voor zulke emotionele verhalen en men daarom ook niet bij hen aanklopt. Zouden wij inderdaad schadevergoeding moeten betalen - waar ik het niet mee eens ben -, dan hebben wij dat al lang en breed gedaan in de vorm van de vele ontwikkelingshulp die we al jarenlang geven. De slavernij is 150 jaar geleden afgeschaft. Het wordt onderhand tijd om hier meer afstand van te nemen en dit te behandelen als iets wat in een bepaalde tijd gewoon was. Het wil er bij mij niet in dat de nakomelingen nu nog gebukt zouden gaan onder het verleden; we zijn ondertussen zes generaties verder en er is al lang niemand meer die de slavernij heeft meegemaakt. Wat we er van weten is uit verhalen. Waar-

bij we ons moeten afvragen of veel verhalen niet gekleurd zijn en dus geen juist beeld geven van de werkelijkheid. Want de meeste slaven werden helemaal niet zo slecht behandeld. Je behandelt je vee ook niet slecht. Dat vormt je kapitaal. Ingehuurde krachten moesten gevaarlijker werk doen dan de slaven; want een verongelukte dagloner was geen verlies van kapitaal. We moeten een bepaald handelen altijd plaatsen in het perspectief van de tijd waarin dat plaats vond. Dan is men historisch correct bezig.

De herbouw van de Dom vind ik aan de ene kant wel een leuk idee. Ik vraag me wel af wat de gevolgen zijn voor de huizen dwars op de Korte Nieuwstraat. Zij hebben uiteindelijk geen vrij zicht meer, maar vrij dichtbij

LEZERS SCHRIJVEN

een hoge kerk voor hun neus. Ik denk dat dit zal leiden tot een waardedaling van die huizen. Zal dit dan gecompenseerd worden? Dit is iets wat pas op de langere termijn zal gaan spelen. Maar er zal nu ook al nagedacht moeten worden over de gevolgen op de langere termijn.

Als derde had ik nog een opmerking over het stuk schulden. Er wordt altijd gedaan alsof personen met schulden alleen maar zielig zijn. Mijns inziens heeft iedereen een eigen verantwoordelijkheid en zal men steeds moeten kijken of bepaalde dingen wel haalbaar zijn.

Julius Luteijn
Utrecht

Symposium Rijk & Arm

Op zaterdag 29 september is het 25 jaar geleden dat de eerste conferentie 'De arme kant van Nederland' werd gehouden. Daar staat de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA bij stil met een symposium 'Rijk & Arm', in de Bergkerk aan de Abraham Kuyperlaan in Amersfoort. Het programma bestaat uit een paar stevige inleidingen, maar ook uit korte statements met toekomstwensen, inbreng vanuit de zaal, muziek en cabaretse intermezzo's. Aan het woord komen onder meer Hub Crijns namens de werkgroep, Arjo Klamer over een 'waardenvolle economie', Nico Wilterdink over rijkdom in Nederland en René Gabriëls over armoede in Nederland. Ervaringsdeskundigen vertellen wat naar hun inzicht nodig is voor een rechtvaardiger samenleving. De werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA heeft elke drie jaar een nieuw motto voor de beleidsperiode. Maar de ondertitel is steeds dezelfde: 'campagne tegen verarming en verrijking'. De andere kant van de verarmingsmedaille is die van de verrijking. En rijkdom is alleen maar toegenomen, ondanks de crisis. Vijfentwintig jaar geleden was 29 september de datum van de start voor de campagnes tegen verarming en verrijking. Het symposium Rijk & Arm op zaterdag 29 september duurt van 10.30 tot 16.00 uur. De toegang is gratis.

Drie educatieve avonden UBKI

Het Utrechts Beraad Kerk en Israël (UBKI) heeft in dit nieuwe jaar - Rosh Hashana begon zondag 16 september - een serie van drie educatieve avonden gepland. Dit seizoen zullen drie van de vijf zogeheten Megillot centraal staan: Prediker, Ruth en Klaagliederen. Tirzah Middleton van de Liberaal Joodse gemeente Utrecht verzorgt de inleidingen. De eerste avond is dinsdag 16 oktober. Dan gaat het over Prediker (Kohélet). Op 15 januari, de tweede educatieve avond, komt Ruth ter sprake en op 5 maart Klaagliederen (Eecha). De drie bijeenkomsten zijn in de pastorie van de Antoniuskerk aan de Kanaalstraat. De avonden beginnen telkens om 20.00 uur, de koffie staat vanaf 19.45 uur klaar. Er zijn geen kosten aan verbonden, alleen wordt een bijdrage van twee euro gevraagd voor koffie en thee. Informatie geeft desgewenst Hendrie van Maanen, e-mail hрмаanen@xs4all.nl.

(advertenties)

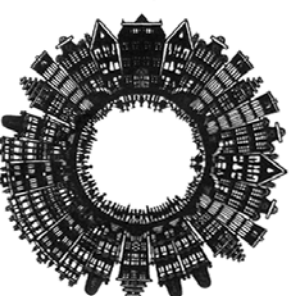
Prettig professioneel!

Prins

SCHOONMAAKDIENSTEN

www.prinsbv.eu

Schaverijstraat 37 | 3534 AS Utrecht | telefoon: 030-2468870

Lauteslager
makelaars bv sinds 1850
Catharijnesingel 100
3511 GV Utrecht

NVM

fax 030-231 83 88
www.lauteslager.nl
makelaars@lauteslager.nl
030-231 51 86

advertenties@protestant-utrecht.nl

alting & partners
uitvaartonderneming

030-238 00 38
altinguitvaart.nl

Nel van Ratingen Annemieke Zwanenburg Hiske Alting Petra Branderhorst
voor begeleiding van **eigenzinnige** uitvaarten

Citypastoraat Domkerk

Zondag 30 september gaat ds M.H. van Es voor in de dienst van Schrift en Tafel. Zondag 7 oktober gaat ds Netty de Jong-Dorland voor. In deze dienst worden gedoopt: Maggie Mae van Liemt en Elara, Kristina en Angel van der Weijden.

Dinsdag 2 oktober is de eerste bijeenkomst over het Bijbelboek Judith. Aan de hand van het verhaal en van uitbeeldingen in de kunst laat ds De Jong het verhaal van toen tot leven komen in de tijd van nu. (zie artikel elders in deze Kerk in de Stad) Informatie en aanmelding via predikant@domkerk.nl

De Martinuskring komt bij elkaar op donderdag 11 oktober. De kring is voor mensen van alle leeftijden en komt eens per maand bij iemand thuis bij elkaar. God is blauw is het boek dat deze periode wordt gelezen. Het boek gaat over eigentijds geloven in beweging. Aan de hand van een persoonlijk levensverhaal van nu brengt Jan Wagenvoort de Bijbel terug naar de originele kern. Informatie en aanmelding via Anneke van Steenis: martinuskring@domkerk.nl.

Eglise Wallonne (Pieterskerk)

Zondag 30 september en 7 oktober gaat voor in de dienst Pr Leila Hamrat.

De Pieterskerk is in principe iedere eerste, derde en vijfde zaterdag van de maand geopend voor publiek, nu dus op 29 september en 6 oktober. Er zijn gidsen van Kerken Kijken aanwezig. Het concertseizoen is ook weer begonnen: zie www.pieterskerkconcerten.nl

Zaterdag 6 oktober vergadert de Réunion Wallonne (de Waalse classis) in de Pieterskerk. U bent van harte welkom in onze prachtige Pieterskerk, de oudste kerk in Utrecht.

EUG Oekumenische Studentengemeente (Janskerk)

Kunnen we spreken over God? Over wat of wie God is? Welke betekenis heeft de titel 'God' of datgene waarnaar het kan verwijzen voor ons eigen geloof? Zegt de manier waarop we spreken over God ook iets over onszelf? Deze avond gaan we op verschillende manieren op zoek naar beelden en woorden voor God, die ons aanspreken en prikkelen. Woensdag 3 oktober, 20.00 uur, Grave van Solmsstr. 4. Begeleiding en opgave: Anne-Meta Gerritsen (stagiaire), annemetagerritsen@gmail.com. Anne-Meta schreef ook een column over dit onderwerp. Deze is te vinden op www.eug-janskerk.nl/uit-de-gemeente.

Kort geleden voltooid Huub Oosterhuis zijn hertaling van de psalmen: '150 psalmen vrij'. 'Stugge, mateloze teksten zijn het. Vol afgrond en zevende hemel', schrijft hij ten geleide. Het zijn 'liederen binnen het Bijbelse uittichtverhaal, over bevrijding uit slavernij en vernedering, angst en leegte. Over hoop op 'een goed en breed land', een betere wereld.' We laten deze oude teksten via deze hertaling als nieuw tot ons spreken. Samen kiezen we de psalmen. Aanschaf van het boek is niet noodzakelijk.

Een groep overdag - voor oud en jong, voor wie in de morgen tijd vrij kunnen maken. Dinsdagen 9 oktober, 6 november, 27 november en 18 december, 10.00 tot 11.30 uur, Grave van Solmsstraat 4. Begeleiding en opgave: Harry Pals, hpals@xs4all.nl.

Jacobikerk

Het winterseizoen start weer op en daarmee ook de open diensten. Op zondagavond 30 september begint om 19.30 uur weer de eerste Open Dienst van het seizoen. Bij deze tweewekelijkse diensten zijn gemeentelieden, belangstellenden en gasten welkom. De avonden zijn toegankelijk, vol inhoud, verstillend en actueel. Dit keer staan we stil bij de barmhartige Samaritaan, als begin van een reeks avonden waarin de gelijkenissen van Jezus centraal staan. Ds Arjan Markus bijt het spit af. Iedereen is welkom.

Op 4 oktober is er weer een Jacobibedeat, zie elders in dit nummer het bericht daarover.

De cursus discipelschap in je dagelijks leven is op de avonden 2, 16 en 30 oktober en op 13 november, steeds om 20.00 uur in de gemeentesaal in de Jacobikerk. De volgende onderwerpen komen aan bod: hoe kan ik Jezus volgen? Hoe komen mensen ertoe Hem te volgen? Hoe praat ik over mijn geloof en hoe laat ik het zien in daden? En: hoe ga ik als christen om met niet-christelijke naasten? En hoe uit het zich in mijn eigen leven? Meer informatie en opgave bij Barbara Lamain belamain@hotmail.com.

Marcuskerk-Wilhelminakerk

Zondag 30 september is er een viering die, qua opzet, verschilt van wat we gewend zijn. De viering is voorbereid door een groep enthousiaste twintigers en dertigers. Wat lezingen betreft, volgen we het rooster. Dat betekent dat we horen uit Deuteronomium en Marcus. Er is plaats voor reacties op het voorgelezen en we zingen en luisteren naar bekende en minder bekende liederen. Ook zal een zelf gemaakte geloofsbelijdenis worden voorgelezen. Dorian Schouten zal ons muzikaal begeleiden.

Om 17.00 uur is er een cantate- vesper in de Nicolaïkerk. Zie verder onder 'Vespers in Zuid-oost'. Zondag 7 oktober gaat onze

WIJKNIEUWS

oud-wijkpredikant ds Kees Bouman voor in de Marcuskerk. In de Wilhelminakerk gaat ds Marian van Giezen voor. Om 17.00 uur is er een vesper in de Nicolaïkerk. Zie verder onder Vespers in Zuidoost op pagina 3. Maandag 1 oktober gaan de gesprekskringen weer van start. Om 19.00 uur de jongerengespreeksgroep en om 20.00 uur de volwassenen- en belijdenisgespreksgroep. Samen in gesprek over geloof, bijbel, het eigen leven en de wereld om je heen geeft je zoveel goeds. Het is inspirerend, opbouwend en verrijkt je horizon! Mocht je geen uitnodiging hebben ontvangen, neem dan even contact met ds Hans Koops op.

Maandag 1 oktober start ook 7+1, Basiscursus Geloven. Zeven avonden van drie uur (inclusief maaltijd) en één zaterdag. Plaats: de huiskamer naast de Wilhelminakerk, Hobbemastraat 41. Data en tijden: de maandag-avonden 1, 8, 22, 29 oktober, 12, 19 en 26 november van 18.30 tot 21.30 uur; zaterdag 3 óf 10 november van 10.00 tot 16.00 uur. Elke vrijdagochtend van 10.00 tot 12.00 uur is er koffie-inloop in de huiskamer naast de Wilhelminakerk. U bent van harte welkom voor een kop koffie of thee, een praatje of een spelletje.

De Ouderensoos van de Marcuskerk is op 4 oktober. Dan komt de heer Schipper met een presentatie over 'Klokken door de eeuwen heen'. We beginnen om half drie in de grote Marcuszaal en we gaan door tot half vijf. De zaal gaat open om twee uur. Ook als u nog geen lid bent, bent u van harte welkom. Bijdrage in de kosten: € 1,50.

Wie behoefte heeft aan vervoer kan contact opnemen met Cor van Rijswijk, telefoon 2888 597. De eerstkomende mogelijkheid voor inleveren van spullen voor de bazaar is op maandag 1 oktober 2012. U kunt tussen 19.00 en 20.00 uur uw schone spullen en linnengoed weer inleveren in de Marcuskerk. Ook ontvangen wij graag uw overvloedige sieraden, kralen en kettingen. Geen gewone kleding en geen grote meubelen.

De volgende inname is op maandag 29 oktober.

Op vrijdag 14 september is overleden Hendrika Hiemstra-Spiekman, op de leeftijd van 89 jaar. Henny woonde met haar man Lieuwe sinds februari in zorgcentrum Tuindorp-Oost, maar daarvoor heeft zij bijna haar hele leven aan de Adriaen van Ostadelaan gewoond. De laatste tijd ging haar gezondheid achteruit; de laatste zes weken zelfs zeer snel. Henny Hiemstra was altijd zeer betrokken bij de Wilhelminakerk, hoewel ze van huis niet gelovig was opgevoed. Ze deed ook mee aan een van de Bijbelkringen. Henny was attent voor wie wat hulp nodig had. Wij wensen haar man Lieuwe en hun beide dochters Gods kracht toe om het gemis van Henny te dragen.

Nicolaïkerk

Hemel en aarde
belevén en bewegen

Op 30 september, de tweede zondag van de herfst, gaat ds

Dirk Neven voor. In deze dienst zal de doop worden bediend aan Aron, zoon van Jochem en Nienke Oldenbroek, Isa, dochter van Inger Strietman en Jeroen Ritsema, en aan Sem, zoon van Patrick Meijer en Marijke Oppelaar. We horen deze dienst één van de grote 'waterverhalen' van Israël, namelijk Mozes en zijn gang door het water van de grote rivier de Nijl in het biezende 'arkje'. In de vroege kerk werd de doop doorgaans voltrokken aan volwassenen, mannen en vrouwen die in de Paasnacht tegelijk Openbare Geloofsbelijdenis aflegden, en zo, met hun nieuwe witte kleren, aan konden schuiven bij de Maaltijd van het Koninkrijk, samen met de Opgestane Heer. In die dienst, de belangrijkste eredienst van het jaar, hadden de grote bevrijdingsverhalen van Israël geklonken, verhalen die vaak vertelden over bevrijding door of van het woeste en gevaarlijke water. Die verhalen vertelde men aan elkaar om te begrijpen dat ook Jezus als Heer van de Gemeente door het water van nood en dood was getrokken, op weg naar het land van Belofte, in het leven van de Opstanding. In die geest verstond met ook de eigen doop. Wij sluiten ons, zoveel eeuwen later, bij die beweging door het water aan, als wij één van de kleinen dopen. En deze zondag dus drie van hen! Een hartelijk welkom in het bijzonder aan alle gasten in ons midden, die met ons getuigen willen zijn van hun doop. Organist is Ko Zwanenburg. Om 17.00 uur is er een cantatevesper in de Marcuskerk. Zie verder elders in dit nummer.

Op 7 oktober is de jaarlijkse ZWO-dienst met ds Harry Zeldenrust. Het thema is: 'Kijken met andere ogen' en sluit aan bij de Missie Zendingskalender, die ons 33 jaar lang met andere ogen naar de wereld heeft laten kijken. Een wereld in vaak totaal andere omstandigheden, waarin Gods Woord weer andere accenten krijgt dan bij ons. De Indonesische kunstenaars van de kalender in 2013 houden ons dit jaar voor het laatst als een tegenover een spiegel voor. We zullen aansluiten bij één van de afbeeldingen waarop we twee kleine kinderen zien, slachtoffer van de Tsunami, en daarachter Jezus in groot verdriet. Als commentaar bij deze plaat lezen we: "Omdat de mensheid de schepping steeds meer verniet wisselen rampen elkaar af." Wat is ons antwoord? Wat valt hierop te zeggen of houden wij beter onze mond? Is er eigenlijk wel een antwoord mogelijk? De plaat sluit aan bij de lezing van deze zondag uit Marcus 10:1, 13-16 waarin Jezus de beroemde woorden spreekt 'Laat de kinderen tot mij komen' en de leerlingen vermaant hen niet te verhinderen. Het gaat er in de tekst niet alleen om dat kinderen in zijn ogen kostbaar zijn, maar ook hoe wij soms net als de leerlingen met al onze goede bedoelingen de toegang tot Gods koninkrijk in de weg kunnen staan. Naast Indonesië zal er ook aandacht zijn voor India waar de ZWO op dit moment een onderwijsproject heeft lopen voor kinderen in de sloppenwijken van Jaipur. Als altijd zal de ZWO-dienst net iets anders zijn dan normaal. Maak het mee en laat u verrassen.

Pniëlkerk – Triumfatorkerk (West)

Zondag 30 september is het Kerk-en-Israëlzondag. In de Pniëlkerk gaat Nellie van Manen-van Voornveld uit Diemen voor, in de Triumfatorkerk ds Vlasblom-Bennink uit Nunspeet. Beiden zijn voor de wijkgemeente bekende gastvoorgangers.

Zondag 7 oktober gaat ds Pieter van Winden voor in de Pniëlkerk. In deze dienst zal Bram Mulder worden gedoopt, zoon van Esther en Dennis Mulder-Bogaard. In de Triumfatorkerk is er een nieuwe gastvoorganger, ds Folly Hemrica uit Utrecht. Zij is oud justitiepredikant en bovendien kunstenares.

De verschillende gespreksgroepen voor jongeren en jongvolwassenen gaan in oktober van start. Wie in de kaartenbak voorkomt heeft hierover een brief gekregen met de verschillende opties. Heb je niets ontvangen of wil je meer weten, naam dan contact op met ds Pieter van Winden! Of kijk op de website van de kerk (www.pkkt.nl). De eerste bijeenkomst van Mama Pniël, de kring voor opvoeders (m/v!), is op 1 oktober.

Nieuw is de tweewekelijkse gebedsgroep. Op de eerste en derde maandag van de maand om 19.15 uur in de Triumfatorkerk. Iedereen is hierbij van harte welkom, structureel of gewoon een keertje. Vooraf kan er samen gegeten worden en eens per maand is er aansluitend een gespreksgroep voor jongeren.

Tuindorpkerk

We zijn al ruim over de helft met de festiviteiten rond het jubileum van onze 75-jarige Tuindorpkerk en nu al kunnen we spreken van een onvergetelijk jaar. Prachtige concerten, een lekenpreek, een historische tentoonstelling en een heuse disco, te veel om allemaal op te noemen. Ook de komende periode is er weer genoeg te doen. Op donderdag en vrijdag 27 en 28 september het muziektheater Overstag; het begint om 20.00 uur. Kaarten zijn te bestellen bij muziektheatertdk@gmail.com. Op zaterdag 6 oktober is er het Open podium. Dit is tevens de afsluiting van het jubileum. Een ieder kan op deze avond een bijdrage leveren in de vorm van muziek, cabaret, dans, poëzie enzovoort. Hebt u nog een bijzondere bijdrage in petto? Geef u zich dan op vóór 1 oktober bij kerkstra@casema.nl.

In onze geloofsgemeenschap is een kleine kring al enkele jaren actief met meditatief Bijbellezén. Eenmaal per maand lezen en beleven ze een stuk tekst uit Gods Woord. Ze delen de stilte en desgewenst ervaringen. Het samen herkennen en verwoorden van wat de tekst te binnen brengt, verrast elke keer weer en maakt rijker. Misschien zijn er mensen die ook verlangen naar deze verdieping van hun geloofs- en gebedsleven. Die zijn welkom. De bijeenkomsten zijn op dinsdagavond, in het Huis in

vervolg op pagina 9

Lezer, maar geen abonnee?

Met deze bon verzekert u zich elke twee weken van actueel Utrechts kerknieuws. Oecumenisch van geest, inspirerende verhalen van stadgenoten en volop aandacht voor de rijke christelijke cultuur van onze stad!

Ja, noteer mij voor € 25 per jaar – tot wederopzegging - als abonnee van Kerk in de Stad.

Dhr/mevr/fam. voorletter(s):
naam:
straat en huisnummer.
postcode
woonplaats:
telefoonnummer (i.v.m. controle)

Stuur de bon in een gefrankeerde envelop naar
Kerk in de Stad, Eykmanlaan 433, 3571 JR Utrecht.
of stuur een e-mail naar abonnement@protestant-utrecht.nl

U ontvangt Kerk in de Stad per post elke twee weken thuis.

HULPVERLENING

Wilt u uw verhaal kwijt?
iets bespreken?
Persoonlijk contact?
Wij hebben altijd tijd
voor een gesprek of chat:

- Vertrouwelijk
- Anoniem
- 24 uur per dag

Sensor
Utrecht
DAG EN NACHT AANDACHT

030 - 294 33 44 0900 - 0767 (€ 0,05 p.m.) www.sensor.nl

Boerderij Mereveld
PARTY & EVENEMENTENVERZORGING
SINDS 1938

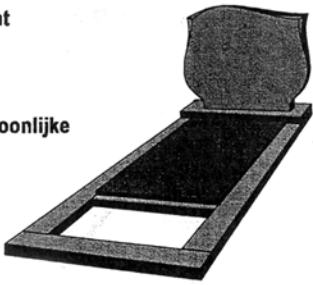
BRUISENDE BEDRIJFSEVENEMENTEN
ROMANTISCHE HUWELIJSFEESTEN
VERRASSEND ENTERTAINMENT
STIJLVOLLE BUFFETTEN EN DINERS

Boerderij Mereveld ademt de sfeer van het landelijk leven van rond het jaar 1900 en ligt toch op slechts enkele minuten van Utrecht-centrum. Zoekt u naar een sfeervolle locatie waar vakmanschap en creativiteit het succes van uw bedrijfsfeest, bruiloft of diner garanderen? Wij heten u van harte welkom!
Capaciteit 25-500 personen, parkeren geen probleem, makkelijk te bereiken

Inlichtingen of documentatie?
Belt u ons:
Tel. 030 - 251 47 80 Fax 030 - 254 34 23
Mereveldseweg 9 3584 LH Utrecht
www.boerderijmereveld.nl

STEENHOUWERIJ
JONGERIUS

- een zeer breed assortiment grafwerken, steensoorten en accessoires.
- eigen steenhouwerij voor het vervaardigen van persoonlijke wensen.
- complete verzorging van vergunning tot plaatsing

Schaverijstraat 59,
3534 AS Utrecht,
tel. 030-2444004

www.steenhouwerij.nl

Reisboekhandel
INTERGLOBE
Reisgidsen

Landkaarten
(overzichtskaarten
en deelkaarten
van - bijna - alle
landen ter wereld
*

Vinkenburgstraat 7
3512 AA Utrecht
telefoon 030-2340401

**Steeds op de hoogte blijven van de nieuw
verschenen boeken op het christelijk en
kerkelijk erf?**

www.boekentafels.nl

Omdat ieder persoon
bijzonder is...

barbara
uitvaartverzorging

Tel. (030) 296 66 66 **barbarauitvaart.nl**
Egginklaan 51 Utrecht Nieuwe Vaart 5 Vleuten

Kerkbladen worden gespeeld van voor tot achter. Daar kunt u van profiteren, want als u iets zoekt of heeft aan te bieden, dan kunt u op één van onze pagina's een advertentie plaatsen. Voor een bescheiden bedrag komt u in meer dan 4000 gezinnen, plm. 10.000 lezers.

advertenties@
protestant-utrecht.nl.

www.narratio.nl

'KidSjes'

REPARATIE

Klokkenatelier
Jan Haasnoot

Voor al uw klokken en barometers (reparatie en verkoop) Vleutenseweg 320, Utrecht.
Tel: 030-6034247
www.klokken-barometers.nl

TUINAANLEG

Hoveniersbedrijf

TUINLAND

Voorjaarklaar maken van uw tuin. Tevens rooien van bomen. Ook voor uw straatwerk, schuttingen en graszoden. U de klus, wij de kennis.
www.tuinensierbestrating.nl
Tel.030-6865858
mob. 06-55713383

www.kerkboek.nl

Woninginrichting

Ter Hoeve

Voor meubelovertrekken en meubelreparaties
Bel: (030) 26 17 605
en wij komen langs voor prijsopgaven.

Bij het emeritaat van
ds. Rob van Essen:

Vrolijk in de marge

evangelische krabbels bij zijn tijd
met diverse columns uit
Kerk in de Stad.

220 pag. € 15,00

verkrijgbaar bij www.narratio.nl
of Docete, Ev. Meijsterlaan 54,
Utrecht.

www.kinderdienst.nl

dé website voor leiding van kindernevendienst en kinderwoorddienst

Brinkers
Tapijten Gordijnen

KOEKOEKSTRAAT 49 3514 CT UTRECHT 030 - 271 77 62

De mensen achter
Uitvaartverzorging H. Agterberg

*"Mijn naam is Gert Jan Daalhuisen,
directeur van Uitvaartverzorging
H. Agterberg in Utrecht.
Al 100 jaar verzorgen wij
complete begrafenissen en crematies.*

*Met al uw wensen wordt rekening
gehouden. De overledene kan
bijvoorbeeld worden overgebracht
van het woonhuis of ziekenhuis
naar ons sfeervol ingerichte
uitvaartcentrum aan de
Wolter Heukelslaan 50-51 te Utrecht.
Maar thuis opbaren kan natuurlijk ook.
Ons team van professionele medewerkers regelt dat
allemaal. Ons uitvaartcentrum is daarom
7 dagen per week bereikbaar
- zowel overdag als 's nachts - om bij overlijden
direct hulp te bieden."*

Uitvaartverzorging H. Agterberg
Wolter Heukelslaan 50-51
3581 ST Utrecht
telefoon **(030) 251 09 82**
Internet: www.agterberg.nl

Altijd directe hulp bij overlijden

Afscheid.
Een mensenleven waardig.

Het overlijden van een dierbare is een ingrijpende gebeurtenis. Gevoelens van verdriet, woede, pijn en gemis strijden om voorrang. In de periode vlak na het overlijden is het soms moeilijk om de gedachten goed op een rij te krijgen. Dan is het goed als er iemand is die u zaken uit handen kan nemen, zonder de regie over te nemen.

Voortgekomen uit de Protestantse Kerken in Utrecht zijn de waarden van de kerk nog steeds actueel voor onze dienstverlening. Wij zijn een kleinschalige organisatie, waarin een persoonlijke benadering

centraal staat. Voor directe hulp na overlijden zijn wij persoonlijk dag en nacht telefonisch bereikbaar. PCB Uitvaartzorg heeft ook een InformatieCentrum in Nieuwegein-Zuid aan de Dorpsstraat 6. U kunt zich hier vrijblijvend laten informeren over uitvaartverzorging, nazorg en gedachtenisvormen. Het InformatieCentrum is dinsdag, donderdag en vrijdag geopend van 10.00 tot 16.30 uur. Een afspraak maken op andere dagen of bij u thuis is ook mogelijk. PCB Uitvaartzorg organiseert regelmatig lezingen en exposities. Meer informatie vindt u op: www.pcb-uitvaart.nl.

PCB
UITVAARTZORG

David van de Waal · Tineke Ouwerkerk · Liesbeth Kramer · Peter van Bennekom

Donaudreef 25 3561 EL Utrecht Telefoon [030] 262 22 44 dag en nacht
Dorpsstraat 6 3433 CH Nieuwegein Telefoon [030] 605 16 30 dag en nacht

Ouwerkerk
Uitvaartzorg Utrecht

(030) 261 55 73 - www.ouwerkerk-uitvaart.nl

Alle kerkgebouwen zijn toegankelijk voor rolstoel-gebruikers. Kerkgebouwen aangegeven met * zijn voorzien van een aangepast toilet.

protestantse kerken binnen de PGU

Bethelkerk *
De M. Keizerlaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds C. Hoogendoorn, Amersfoort, start-zondag
07-10 A. Stolk, Woerden, bijz. dienst

Domkerk *
Domplein
Diensten: 10.30 u.
30-09 ds M.H. van Es, Wapenveld
07-10 ds N.J. de Jong-Dorland
Vespers, 19.00 u.
30-09, 07-10

Evang.-Lutherse kerk
Hamburgerstraat
Diensten: 10.30 u.
30-09 mw.ds C. van Opstal
06-10 19.00 u. mw.ds C. Karrer, duitstalige dienst
07-10 mw.ds C. Karrer, viering Heilig Avondmaal

Evang.-Lutherse kerk De Wartburg
Kennedylaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 mw.ds K. Storch, viering Heilig Avondmaal
07-10 mw.ds M. Tüski

Jacobikerk *
St. Jacobsstraat
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds A.J. Zoutendijk
07-10 ds A. Markus
Diensten: 17.00 u.
30-09 dr. H. de Leede
19.30 u. ds A. Markus, Open dienst
07-10 ds A.J. Zoutendijk

Janskerk *
EUG Oek.
Studentengemeente
Janskerkhof
Diensten: 11.00 u.
30-09 past. mw. M. Milder
07-10 mw.ds J. Nottelman

Johannescentrum *
M. van Parmadreef
Diensten: 10.30 u.
30-09 ds H. Zeldenrust
07-10 ds C. van Steenis

Marcuskerk *
Wijnsteinlaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds J.S. Koops
07-10 ds C.P. Bouman

Nicolaïkerk *
Nicolaaskerkhof
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds D. Neven
17.00 u. vesper
07-10 ZWO dienst
17.00 u. vesper

Nieuwe Kerk *
Bollenhofsestraat
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds B.C. van Wieren
07-10 ds B.C. van Wieren

Oranjekapel *
Amsterdamsestraatweg
Diensten: 10.00 u
30-09 mw.ds A. van ´t Spijker
07-10 mw.dr. M. Klomp

Pieterskerk,
Eglise Wallonne
Pieterskerkhof
Diensten: 10.30 u.
30-09 Pr. L. Hamrat
07-10 Pr. L. Hamrat

Pniëlkerk *
Lessinglaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 mw. N. van Manen
07-10 ds P. van Winden, SMS dienst

Roobolkapel
Corn. Roobolstraat
Diensten: 10.00 u.
30-09 geen viering
07-10 onbekend

Triumfatorkerk *
Marco Pololaan
Diensten: 09.45 u.
30-09 mw.ds P.J. Vlasblom
07-10 ds F. Hemrica

Tuindorpkerk *
Van Riellaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds J. Muis
07-10 ds P.J. Rebel

Wilhelminakerk *
Hobbemastraat
Diensten: 10.00 u.
30-09 dienst in de Marcuskerk
07-10 ds M. van Giezen

andere kerken

Baptisten Gemeente Utrecht ‘Silo’
Herenstraat 34-36
Diensten: 10.00 u.
30-09 prof.dr. O. de Vries
07-10 mw.ds W. Bakkes, viering Heilig Avondmaal

Doopsgezinde Gemeente*
Oudegracht 270
Diensten: 10.00 u.
30-09 zr. L.A. Pondman- de Wilde
07-10 ds A.J. Noord

Geertekerk, * Remonstrantse Gemeente
Geertekerkhof
Diensten: 10.30 u.
30-09 ds A. Wieringa
07-10 ds F. Kruyne, doop-dienst

Gemeenschap Wladimirskaja
Zorgcentrum Hart van Lombok
Kanaalstraat 197
Diensten: 10.30 u.
30-09 geen viering
07-10 geen viering

Kerk van de Verkondiging van de Moeder Gods
Springweg 89
Diensten: 09.00 u.
30-09 17^e Zondag na Pinksteren
07-10 18^e Zondag na Pinksteren

Holy Trinity Church
Van Limburg Stirumplein
Diensten: 10.30 u.
30-09 Solemn Eucharist, Rev. D. Maudlin
07-10 All Age Worship with Holy Communion, Rev. D. Maudlin

ICF Utrecht Mattheuskerk
Hendrika van Tussenbroeklaan 1a
Diensten: 14.00 u., engels-talig
30-09 W. van ´t Spijker, viering Heilig Avondmaal
07-10 J.H. Bonhof

Jeruëlkapel, * Vrije Evangelische Gemeente Ivoordreef
Diensten: 10.00 u.
30-09 mw.ds S. van Kooten-Tönjes
07-10 mw.ds M.A. Verstoep

Leger des Heils
Schooneggendreef 27H
Diensten: 10.00 u.
30-09 env. C. Ossewaarde
07-10 luit. M. Potters

Nederlands Gereformeerde Kerk Jeruzalemkerk
Troosterlaan
Diensten: 09.30 u.
30-09 ds M. Janssens
07-10 ds M. Janssens
Diensten: 17.00 u.:
30-09 ds J. Cooiman-Bouma
07-10 ds F. Gerkema, Amersfoort-Noord

Oecumenische onderweg-kerk Blauwkapel
Kapeldwarsweg
Diensten: zondag 10.30 u.
30-09 past. J. van de Steen, organist dhr. A. van Viegen
07-10 ds E. de Boom, organist dhr. F. Sellies

Oud-Katholieke Parochie Utrecht Ste Gertrudis
Willemsplantsoen 2
Diensten: 10.00 u.
30-09 past. B. Wallet
07-10 aartsbisschop J. Verdammen

ziekenhuizen

AZU Stiltecentrum
Heidelberglaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 mw.ds M. van Steenbeek
07-10 M. Rietveld

Diakonessenhuis
Bosboomstraat
Diensten: 10.00 u.
30-09 ds I. Haijntink
07-10 ds I. Haijntink

St. Antonius ziekenhuis (voormalig Mesos) locatie Oudenrijn
van Heuven Goedhartlaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 past. W.A. Smit
07-10 ds I.M. Kool

St. Antonius ziekenhuis (voormalig Mesos) locatie Overvecht
Paranadreef
Diensten: 10.30 u.
30-09 ds J.J. Termsette
07-10 past. W.A. Smit

Willem Arntsz Huis
Lange Nieuwsstraat
Diensten: 10.30 uur
30-09 mw.ds L. Meiling
07-10 ds D. Werkman

zorgcentra

Alb.van Koningsbruggen
Beneluxlaan
Diensten: 10.30 u.
30-09 mw. H. Compagner
07-10 mw. M. Egelie

De Lichtkring
Eykmanlaan
Diensten: 17.00 u.
30-09 ds M. Janssens
07-10 ds P.J. Rebel

Rosendael
Indusdreef
Diensten: 10.45 u.
30-09 past. J. Hettinga, Woord- en Communieviering
07-10 past. J. Hettinga, Woord- en Communieviering, m.m.v. cantorij Paulusparochie

Swellengrebel
Burg. F. Andreaelaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 geen dienst
07-10 geen dienst

Tamarinde
Neckardreef
Diensten: 10.30 u.
30-09 mw.ds M. Jurjens
07-10 geen viering

Tolsteeg
Saffierlaan
Diensten: 10.30 u.
30-09 RK
07-10 dhr. G. Krul

Transwijk
locatie De Zusters Lomanlaan
Diensten: 10.30 u.
30-09 ds R.E. van der Wal
07-10 ds J.E. Riemens, Israelzondag, m.m.v. I. Boerwinkel, sopraan

Tuindorp-Oost
Winklerlaan
Diensten: 10.00 u.
30-09 mw. H. Leijendekkers
07-10 dhr. L. Moll

Zuylenstede
Perudreef 8
Diensten: 10.00 u.
30-09 dr. J. van Amersfoort, vredeszondag
07-10 dhr. A. Hubers, Israëlzondag, m.m.v. mw. de Bruijne, harp

door-de-week

Getijdegebeden in de Domkerk
Maandag 7.00 uur Ochtendgebed
Maandag t/m zaterdag 12.30 uur Middaggebed
Zondag en woensdag 19.00 uur Avondgebed

Kapel Hoog Catharijne
Godebaldkwartier
Diensten ma. t/m vr.: 12.45–13.00 u
Zaterdag 11.00 u. eucharistie

VRIJDAG ‘t Huis aan de Vecht
Costa Ricadreef
Dienst: 19.30 u.
05-10 dhr. G.J. Kroon

Zorgcentrum de Bijkershoek
Van Bijkershoeklaan
Diensten: 15.00 u.

ZATERDAG Axion locatie Dr. J.N. Voorhoeve
Van Heuven Goedhartln 3
Diensten: 10.30 u

Wolvenplein gevangenis
Wolvenplein
Diensten: 10.45 u.

huwelijken

Vrijdag 28 september
Jacobikerk
18.30 u. ds W. Peene
Bruidspaar F.T. van Braak & A.D. Kroon

Zaterdag 29 september
Janskerk 14.00 u
Liesbeth Timmers en Simone Rauh

Huwelijk Liesbeth en Simone op 29/9
In de vorige Kerk in de Stad stond onder ‘kerkdiensten’ dat deze dienst al op vrijdag 21 september zou zijn, maar dat was onjuist.

AGENDA

vrijdag 28 september
20.00 uur Geertekerk, Meezingnacht
20.00 uur Tuindorpkerk, theater ‘Overstag!’ tweede voorstelling

zaterdag 29 september
15.30 uur Domkerk, Zaterdagmiddagmuziek met Cantores Martini
15.30 uur Nicolaïkerk, presentatie poëziebundel Diet Groothuis

maandag 1 oktober
18.30 uur Wilhelminakerk, basiscursus geloven ‘7 plus 1’

woensdag 3 oktober
20.15 uur Johannescentrum, leerhuis ‘hemel en hel’ met prof. Panc Beentjes

donderdag 4 oktober
14.00 uur Wilhelminakerk, gespreksmiddag over boekje ‘Als ‘t kwaad goede mensen treft’
20.00 uur Jacobikerk, Jacobidebat over ‘Vive l’Europe!’

vrijdag 5 oktober
15.30 uur Domkerk, Kinderboekenweek met vertelling Jacques Vriens uit zijn boek “Strijd om de kathedraal’

zaterdag 6 oktober
15.30 uur Domkerk, Zaterdagmiddag muziek orgelconcert Jan Hage (speelt Charles-Marie Widor)
19.00 uur lutherse kerk, Erntedank (oogstdienst in het Duits)

zondag 7 oktober
19.30 uur EUG tuinzaal Grave van Solmsstraat, film over Hildegard von Bingen
19.30 uur Geertekerk, Bachcantatedienst

dinsdag 16 oktober
20.00 uur Antoniuskerk pastorie (Kanaalstraat, educatieve avond Beraad Kerk en Israël

donderdag 18 oktober
11.30 uur Triumfatorkerk, inlooplunch MSD De Brug

LEESROOSTER

De komende weken vermeldt het leesrooster van het Nederlands Bijbelgenootschap de volgende bijbelgedeelten:

zo 30 sept	Op. 12:13-18
ma 1 okt	Op. 13:1-10
di 2 okt	Op. 13:11-18
wo 3 okt	Psalm 128
do 4 okt	Judit 1:1-16
vr 5 okt	Judit 2:1-20
za 6 okt	Judit 2:21–3:10
zo 7 okt	Judit 4:1-15
ma 8 okt	Judit 5:1-24
di 9 okt	Judit 6:1-21
wo 10 okt	Judit 7:1-18
do 11 okt	Judit 7:19-32
vr 12 okt	Spreeken 30:1-14
za 13 okt	Spreeken 30:15-23

vervolg van pagina 9

de Wijk. Bij voldoende deelnemers hoort een middagbijeenkomst tot de mogelijkheden. Toelichting en aanmelding: henk@walvoort.demon.nl. Natuurlijk staat de kerk ook elke zondag open. Zondag 30 september is onze voorganger ds J. Muis. De cantorij zorgt die dienst voor een feestelijk tintje.

Zuilen (Bethelkerk en Oranjekapel)
Terwijl de beroepingscommissie gesprekken voert met de kandi-

daten voor de 50 procent predikantsvacature in de Oranjekapel, vieren we op zondag ‘gewoon’ verder met onze gastvoorgangers: op zondag 30 september met mevrouw ds Auli van ´t Spijker-Niemi en op zondag 7 oktober met ds Hans Kronenburg.

Naast ons jaarthema ‘wijk in de kerk’ waagt de kapel zich dit jaar ook aan een heuse kerstmusical, met naast het kerstverhaal een ‘tegenverhaal’... en veel meer kunnen we er natuurlijk nog niet over zeggen. De zangers worden op dit moment benaderd, we

hebben decorbouwers en andere hulptroepen nodig – we doen een appél op de gemeenschap binnen de Oranjekapel! En dat de bereidheid binnen die gemeenschap er is, laat de inzet rondom de kindernevendienst zien. De enthousiaste groep kindernevendienstleiding was er klaar voor om binnen de kapel zelfs met twee (leeftijds-)groepen te gaan werken! Helaas heeft Christian Boel, een van de creatieve geesten van de kindernevendienstleiding, in verband met zijn vele andere activiteiten besloten om te stoppen. Gelukkig zijn en-

kele ouders bereid bij te springen, zodat er een afwisselend rooster is ontstaan, met aandacht voor alle leeftijden!

28 SEPTEMBER
2012

VIER MIDDAGBIJEENKOMSTEN OVER BOEK JUDITH

Lezen, kijken en leren

Bram Schriever

Op dinsdagmiddag 2 oktober start in de Domkerk een serie van vier bijeenkomsten over het apocriefe Bijbelboek Judith. Ook in de kerkdiensten staat het boek Judith centraal. Het oecumenisch leesrooster heeft het in deze periode van het jaar geplaatst.

Het boek Judith is niet opgenomen in de Hebreeuwse bijbel en behoort dus tot de deuterocanonieke- of apocriefe boeken. Als zodanig maakt Judith deel uit van ondermeer de Statenvertaling en de Lutherse bijbel. De Nederlandse Geloofsbelijdenis (uit 1561) vermeldt de apocriefe boeken bij name en neemt aan dat de kerk ze leest en ervan leert.

Het boek Judith vertelt over een joodse vrouw die op listige wijze een eind maakt aan de macht van de Assyrische opperbevelhebber Holofernes. Het is een verhaal met een rijke theologische inhoud. Op het moment dat de Israëlieten al bijna niet meer geloven in hun behoud, blijkt God een God van redding te zijn. Daarbij speelt ook de vraag naar de ware Godsmacht een rol: Niet de zichzelf goddelijk wanende koning Nebukadnessar, maar de God van Israël is de ware God. Het verhaal is bovendien waardevol vanwege de rol die de weduwe Judith erin speelt. In dit verhaal zijn het niet de mannen van Israël die uitkomst bieden, maar een weduwe die in hoog aanzien staat.

Inspiratie

Het verhaal over Judith heeft de eeuwen door vele schrijvers, schilders en componisten geïnspireerd. Erasmus beschreef Judith als een groot voorbeeld voor alle vrouwen. Het afgehakte hoofd van Holofernes is in de meest uiteenlopende stijlen geschilderd en componisten als Alessandro Scarlatti, Vivaldi en Mozart componeerden oratoria

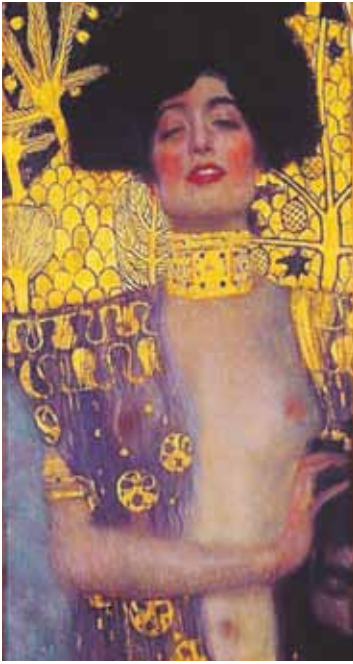
* Links: Een Azor- en dus Utrechts kunstwerk over Judith, die het afgehakte hoofd van Holofernes vasthoudt. * Rechts: Judith volgens Gustav Klimt.

over het verhaal. Voor velen is het verhaal ook een aanleiding geweest om het zelf in te kleuren zoals bv Judith Herzberg doet.

Winters Bethulie

*De bomen zo geschikt om wandelend gedachten in te hangen
waren vanochtend uitgeknipt
en op een schoon wit vel geplakt.
Ik kan de vorm van sommige wel dromen en wist zo waar ik was;
het struikgewas werd opgelicht door sneeuw alsof het zomer was.
De zon scheen maar te laag het was zo wit
en ik zo rood van binnen en ook vol rook, een mist om mijn bedoeling te verhullen.
Mijn voetstappen de eerste in de verse sneeuw als van een stroper of een overloper.
Ik ben Judith en heb net Holofernes' nek gezoend en heel gelaten, ik doe niet meer mee.*

Judith Herzberg

Op de vraag aan ds Netty de Jong waarom zij speciaal aandacht besteedt aan het boek Judith geeft zij aan: "Ik vind

* Botticelli schilderde in de middeleeuwen dit werk over de terugkeer van Judith, die het afgehakte hoofd van Holofernes laat dragen.

het altijd mooi om aandacht te besteden aan een minder bekende boeken en verhalen zoals bijvoorbeeld Judith. Het is een apocrief bijbelboek, maar erg interessant. Het is een vrouw die een ommekeer teweeg brengt

in het lot van het volk Israël. Dat maakt het extra boeiend omdat het in de bijbel vaak over mannen gaat", aldus de predikant. "Daarnaast zijn er ook mooie afbeeldingen van Judith in het werk van de Azor-meesters. De Azor-meesters waren rond 1430 actief in Utrecht en behoorden tot de zogenoemde 'Bijbelmeesters van de Eerste Generatie'. Utrecht was indertijd een belangrijk centrum voor de vervaardiging van verluchte bijbels. Judith heeft in die zin ook iets Utrechts." (zie ook www.statenvertaling.net/kunst/biografie/azor.meesters)

Bijeenkomsten

Op de vier middagen wordt het verhaal gelezen en commentariseerd. Ook is er aandacht voor de wijze waarop schilders, miniaturisten en poëten het verhaal hebben vertolkt. De bijeenkomsten vinden plaats in het theehuis van de Domkerk tussen 16.00 en 17.30 uur en worden begeleid door ds Netty de Jong-Dorland. Data zijn:

dinsdag 2, 16, 30 oktober en 13 november. Informatie en aanmelding: predikant@domkerk.nl, telefoon 2400 660.

(tekst voor gedeelte uit 'In orde, oecumenisch leesrooster')

kerk in de stad

IS EEN UITGAVE VAN DE PROTESTANTSE GEMEENTE UTRECHT EN VERSCHIJNT ALS REGEL EENS IN DE VEERTIEN DAGEN

REDACTIE

Elly Bakker, Dina Bouman-Noordermeer, Denise Dijk, Sietske Gerritsen, Arie Moolenaar, Frans Rozemond (DMO)

HOOFDREDACTEUR

Peter van der Ros

REDACTIEADRES

Eykmanlaan 433,
3571 JR Utrecht
telefoon 2737 542
fax 271 2888
email: kerkindestad@protestant-utrecht.nl

Kopij kerkdiensten mailen naar: preekrooster@protestant-utrecht.nl

WIJKCORRESPONDENTEN

Citypastoraat Domkerk: Bram Schriever. Eglise Wallonne: Anneke van Steenwijk. EUG (Janskerk): Teunis Hol. Jacobikerk: Stevien Gardenier. Marcus-Wilhelminawijk: Anne-Marie Rutgers. Nicolaïkerk: Steven Slappendel. Nieuwe Kerk: Karin Oostenbruggen. Overvecht: Bettina van Santen. West (wijkgemeente Pniëlkerk Triumfatorkerk): Henno Willering. Tuindorperkerk: Jan Verkerk. Zuilen: Annemieke Schuur.

SLUITINGSTIJD

Tien dagen voor verschijning, berichten negen dagen voor verschijning 10.00 uur.

ADMINISTRATIE

Eykmanlaan 433,
3571 JR Utrecht
telefoon 2737 542
abonnement@protestant-utrecht.nl. Voor een abonnement op Kerk in de Stad vragen wij per adres een bijdrage van 30 euro per jaar in de productie- en verzendkosten. Elk jaar ontvangt u in april een acceptgiro om de betaling te voldoen.

ADVERTENTIES

Eykmanlaan 433,
3571 JR Utrecht
telefoon 2737 542
Tarief op aanvraag, sluitingstijd tien dagen voor verschijning. Rouwadvertenties tot vrijdag voor verschijnen, per fax 084 -739 2945. Digitaal aanleveren van advertenties kan ook: advertenties@protestant-utrecht.nl.

BANKRELATIE

Kerk in de Stad te Utrecht
ING 766042.

GRAFISCHE VERZORGING

theologische uitgeverij Narratio®, Gorinchem
www.narratio.nl

Geloof mag gezien worden

Geloof mag gezien worden. Onder dat motto trok onlangs de traditionele Willibrord-processie onlangs door de Utrechtse binnenstad. Hulpbisshop Hoogenboom legde een verband met dat motto door benadrukking van de waardigheid van het menselijk leven en de wisselwerking van de eucharistie met caritas en diakonie. Op de foto trekt de stoet langs de tijdelijke tv-studio voor de verkiezingen.

(Tekst en foto Werend Griffioen)